

Utopia

MSJ

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
I TROMSØ
12 AUG 1993

S T U D E N T A V I S A I T R O M S Ø

Nr. 4 21 MAI 1991, 15. - ÅRGANG

Må til Breivika

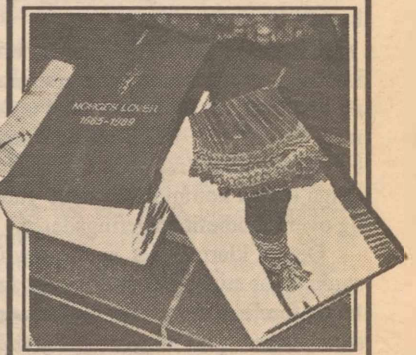

Sidsel Saugestad og Håkan T. Sandersen i SEMUT håper og tror på snarlig overflytting dit det skjer -Breivika. Foto: Roy Østensen

Fagfeltene Miljø- og utvikling er for lavt prioritert ved Universitetet i Tromsø. Det er Senter for miljø- og utvikling (SEMUT) som kommer med dette i et intervju; Saksbehandlerkapasitet mangler, koordineringen mellom fag og forskere er dårlig, forskere vet ikke hvor de kan finne penger, og den lille informasjonen som finnes, når ikke ut. Forskning og undervisning for en "bærekraftig utvikling," må i framtiden prioriteres langt mer eksplisitt. SEMUT håper å kunne bedre denne situasjonen. Forutsetningen er imidlertid at senteret blir flyttet til Breivika. Til nå har de leid lokaler hos forskningsstiftelsen FORUT. Selv om plassmangelen er påtrengende ved Universitetet, gir et Universitetsstyrevedtak fra 18. april lysere utsikter for miljø- og utviklingscenteret. Assisterende direktør Jan

Larsen ved Universitetet, forteller til Utopia at selv om det er et kolossalt press på kontorlokaler, satser de hardt på å få SEMUT til Breivika. Forøvrig uttaler han at det ikke foreligger noe konkret vedtak på spesiell ressurstildeling til miljø- og utviklingsforskning. Dette kan skape konflikt, for SEMUT regner en slik satsing som forutsetning for at senteret skal fungere etter intensjonene. -Vi skal være en service-institusjon for forskere og studenter. Informere, koordinere og sørge for at prosjekter blir formidlet til de rette finansieringsinstanser. Og avstanden til pengesekken er så mye større for Tromsø-forskere enn for kollegaer i Oslo. Derfor må vi lokaliseres der det foregår. Side 6 og 7

Kompetanse og kontrovers

Ottar Brox har i den ferske boken "Kompetanse og kontrovers - Festskrift til Gudmund Hernes" en lengre artikkel om samfunnsvitenskap og politikk. Med tillatelse fra forfatteren er denne forkortet og presentert som kronikk i Utopia. Side 4

Overgrep i studentmiljø

Seksuelle overgrep blant studenter er et betydelig problem. Selvfølgelig er det et skjult problem, og selvfølgelig er det nesten utelukkende kvinner som rammes. Sjokkerende forskningsrapport fra Trondheim avdekker en av tilværelsens jævligste skyggesider for kvinnelige studenter. Side 5

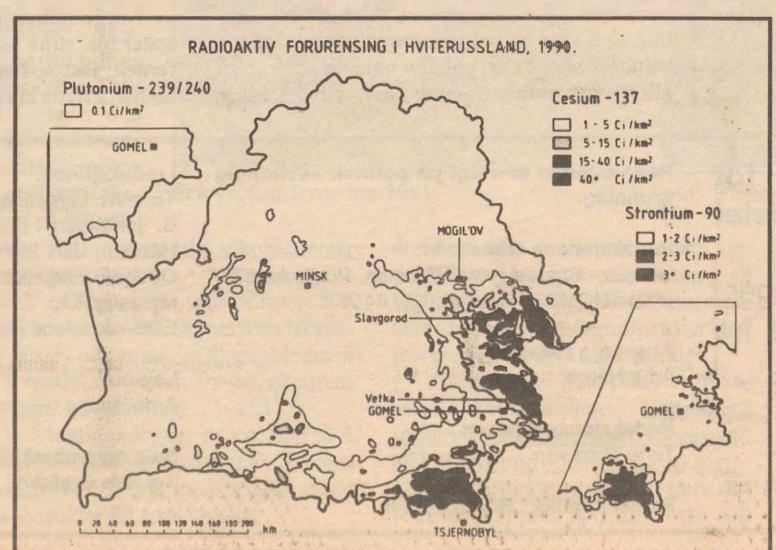
Ny sjef

Marit Engebretsen skal i minst et halvt år framover styre den studentpolitiske skuta. Kanskje er den ikke synkeferdig, men det leker i allefall grundig. Utopia presenterer den nyvalgte lederen, og hva hun tror må gjøres. Slik at skuta igjen kan flyte høyt på stormfulle hav. Side 10

Galskap uten grenser

Atombomben har blitt alle maktsyke statslederes favorittleketøy. Sovjetunionen har smelt av et nærmest endeløst antall bomber over Novaja Semlja og nærliggende områder, de største på 58 megatonn (tilsvarende; Femtiåtte millioner tonn TNT/førtifem-tusen Hiroshima bomber). USA har i samme periode kost seg glugg med å grille nakne og forsvarsløse skrælinger på blant annet øya Rongelop i Stillehavet (1958), og selvfølgelig ventet de frihetselskende amerikanerne til vinden blåste mot øya. Det er snakk om å skaffe seg makt. Makt og ære i all evighet. Og hele tiden står en liten verden i akutt fare for å høre en eller flere av disse sinnssyke menn brøle et "AMEN." Situasjonen på Kola i Sovjetunionen tyder på at i allefall Nord-Norge kan gå heite tider i møte. Utopia avslører bestialsk, internasjonal eksperimentering med livet på den vesle planeten Tellus. Tema, se sidene 7 og 8

Kultur og underholdning
Se sidene:
11, 12, 13, 16

Fra visjon til sammenbrudd.

"...Vi mener stortingsmeldinga har mista en vesentlig dimensjon i synet på kunnskap..."

L E D E R Dette utsagnet sto å lese i Norsk studentunions uttalelse i forbindelse med Stortingsmeldinga om høyere utdanning (Fra visjon til virke).

Dette er musikk for øret, og toner vi ikke akkurat er bortsjernet fra NSUs side. Men så var det da også på høy tid at NSU for en gang skyld løftet blikket bort fra den evindelige studiefinansieringsdebatten.

Det er bra at NSU stiller seg kritisk til at kunnskapen i større og større grad skal dikteres av næringslivet og evig-vekst tankegangen, men det er synd at de lekende lett og uten betenkeligheter "...velger å gå igjennom meldinga uten å kommentere dette ytterligere..." og over i studiefinansieringsdelen.

Det er klart at det er for jævlig å være student når stipendiet er oppspist før høstens første forelesning er over, men likevel er ikke studentenes økonomiske situasjon det eneste en studentunion bør drive med. En studentorganisasjon skal være en interesseorganisasjon for studenter, og det som studenter normalt er aller mest opptatt av, er jo nettopp studiene. Selv om studietilbudet tilfredstiller de fleste, kan vi finne utallige eksempler på kritisk ungdom som langt i fra synes det er tilstrekkelige. Det er mengder av områder det ikke "tillates" forskning og undervisning innen, fordi de bryter mot den ideologi som velstandsnaasjonen Norge er bygget på.

Stortingsmeldinga legger nemlig opp til at høyere utdanning og forskning skal fungere som våpen for næringslivet i bedriften Norge. Den mentaliteten som Brundtlandkommisjonen stiller seg (litt) kritisk til, skal altså utdanningsvesenet slave under langt inn i framtiden. Og her blir det etter all sannsynlighet liten plass til undervisning og forskning som fremmer null-vekst via samarbeid i stedet for konkurranse via kapitalintensiv teknologi.

Det er her NSU har sviktet. Og det er årsaken til at de med tiden vil miste gjennomslaget. De er ikke lenger et kritisk talerør for intellektuelle samfunnsrefser, men en interesseorganisasjon ute etter å mele pengekaken på lik linje med alle andre.

Problemet er at NSU har blitt så altfor forutsigelige. Man vet at når en stortingsmelding foreligger, kaster unionen seg over finansdelen, og offer bare kjappe blikk på resten. Derfor har ikke NSU, i sin nåværende form, noen bruksverdi for studenter som stiller seg kritiske til de sannheter universitetet byr dem. Verre er at også departementet slipper å bry seg om kritikk fra NSU; "...De maser jo bare om studiefinansieringa likevel, og derfor svarer vi bare det samme som i fjor..."

Det er i allefall synd at stortingsmeldinga får lov til å klasse løs på det restene av mangfold og fleksibilitet i norsk høyere utdanning, med det mål for øye å fjerne alle elementer som ikke er rasjonelle i drift, og som ikke bidrar til å gi næringslivet den "kompetanse- og kandidatinnsprøyting" det trenger (for å stjele ressursene fra land og folk som trenger dem ti og hundre ganger bedre enn Norge).

Mens NSU og de "intellektuelle studenter" velger å; "...la være å kommentere dette ytterligere..."

Men rent bortsett fra dette, ønsker Utopia alle sine lesere en god sommer. Måtte den bli rik på sol og mygg og fisk...

Fra visjon til virke

Stortingsmeldinga; Just another brick in The Wall! (part 40...)

Endelig kom "den som vi har venta så lenge på"; -stortingsmeldinga om høyere utdanning. Endelig skulle alle de fine ordene som tidligere har blitt skrevet og sagt i diverse utredninger og meldinger gjøres om til virke.

Men den gang ei, svært mange av forventningene ble slett ikke innfridd...

Kommentaren denne gangen tar for seg kunnskapssyn og studiefinansiering i den nylig framlagte stortingsmelding om høyere utdanning. Denne blir retningsgivende for de neste 20 årene, og Marit Engebretsen, nyvalgt leder for Studentutvalget ved UiTø, stiller seg kritisk til mange av visjonene. Men ennå kan noe bedres for disse blir omsatt til virke, hevder hun...

Meldinga skisserer opp ei rekke utfordringer til framtidssamfunnet, et samfunn som blir mer kunnskaporientert og internasjonalt. Men for å møte disse utfordringene legger stortingsmeldinga fram et profesjonsorientert kunnskapssyn. Kunnskap blir dermed redusert til bare å være et middel for å tjene samfunnet umiddelbart gjennom valg og gjennomføring av yrke. Her har stortingsmeldinga mista en vesentlig dimensjon i synet på kunnskap. Kunnskap er et element i enhver menneskelig handling. Kunnskap kan derfor ikke forbeholdes visse individer og grupper i samfunnet. Det at kunnskapen kan ha en verdi i seg selv, og for den enkelte person, og ikke bare som produksjonsmiddel synes nærmest utelatt.

Styring og organisering er selvfølgelig et av de temaer som må behandles når man skal se på høyere utdanning, og naturlig inn under dette kommer også ressurstildeling. Meldinga sier mye om virksomhetsplanlegging. Det er vel helt naturlig at institusjonene skal kunne dokumentere hvordan de bruker sine ressurser og dermed også hvilke prioriteringer de gjør. Det er svært viktig å sette opp langsiktige mål for virksomheten, for så å bruke dette som et hjelpemiddel i den kortsiktige planlegginga. Her er det diskusjonen om hvordan dette skal brukes i forhold til diskusjonstildeling kommer inn. Hvis man i for stor grad legger vekt på rent kvantitative mål vil dette være svært uheldig. Hvis en slik budsjett-tildeling skal skje på bakgrunn av "produksjonsresultater" som f.eks. antallet avlagte eksamener eller uteksaminerte kandidater, vil det bla.a.

svekke arbeidet med å heve studiekvaliteten. En meget ekstrem konsekvens av dette kan bli at institusjonene prioriterer kortsiktige tiltak og nærmest utvikler seg til å bli rene eksamensinstitusjoner. Når stortingsmeldinga snakker varmt om "stordriftsfordeler" ved å få alt "samla og sammenslått" slik det tidvis skisseres i Norgesnettets kan jeg ikke dy meg for å sende noen tanker til noen av scenene i Pink Floyds "The Wall!"

Men det er selvfølgelig klart at samfunnet rundt oss framover vil stille enda større krav til innsikt i universitetene og høyskolene "verden." Det brukes også i dag mye penger på utdanning og forskning. Det vil hele tiden stilles krav til at universitetene og høyskolene skal henge tritt med utviklinga i samfunnet ellers. Disse krav må institusjonene være i stand til å møte. Likevel er ikke dette noe som skal skje utelukkende på premisser lagt av næringslivet og arbeidsmarkedet. En for sterk markedsretting av forskning og høyere utdanning kan føre til at satsningsområdene vil være identiske med hva som i tiden er mest økonomisk. Grunnforskning og forskning som ikke synes å ha noen umiddelbar verdi vil svekkes. Universitetene og høyskolene må være forberedte på denne utviklinga og klargjøre sine roller. De må styrke sin legitimitet som kunnskapsmiljøer som også har en verdi i seg selv.

Den mest radikale forandringen innen forskning og høyere utdanning er Gudmund Hernes' kongstanke; Norgesnettets. Alle utdanningsinstitusjoner i Norge skal samles til ett rike. Dette skal føre til en bedre utnyttelse av de midler som i dag bevilges til forskning og høyere utdanning. Landets ca. 130 høyskoler skal slås sammen til 30 høyskolesentra. Norgesnettets skal kjennetegnes av faglige knutepunkter og arbeidsdeling. Fag og spesialområder skal fordeles mellom universitetene og høyskolene. Et fagområde skal altså ikke drives overalt. Ved å ha flere miljøer med ulik egenart hindres en snever faglig utvikling. En konsekvens av sammenslåing kan derfor bli en faglig monopolisering.

Norgesnettets forutsetter stor mobilitet blant både ansatte og studenter. Studentene vil bli nødt til å flytte rundt i landet ettersom hvor studietilbudet gis. Hvis denne mobiliteten blir ei forutsetning for å kunne ta høyere utdanning er jeg svært betenkelig med en innføring av Norgesnettets. En slik mobilitet setter bla. store krav til studentveivferden. Det at studentene vil være nødt til å flytte krever bla.a. at bolig-

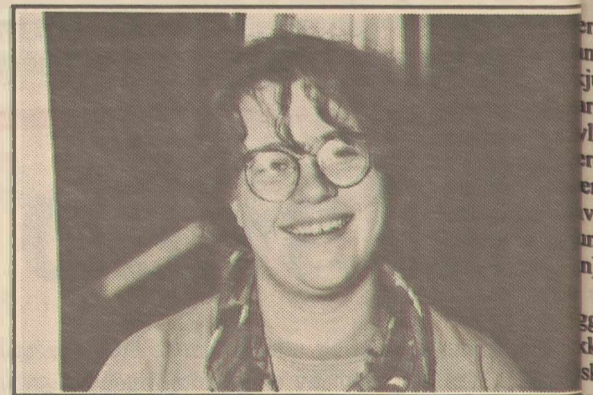
tilbudet utvides drastisk. Disse sidene av Norgesnettets sier stortingsmeldinga svært lite om

Men likevel vil jeg hevde at stortingsmeldingens kapittel om studiefinansiering og studentvelferd er det mest skuffende i hele meldinga. På flere steder i stortingsmeldinga virker det som om det stadig økende antallet studenter innen høyere utdanning er et sannhetsbevis for at studiefinansieringa er god nok slik den er dag. Meldinga avviser totalt påstandene om en stadig forverring av finansiering og velferd. For å motbevise påstandene bruker de ulike tabeller for å vise at det ikke er nedgang i feks. stipendiering. Litt morsomt er det her å merke seg tallene fra 1990 ikke brukes. Det var året da studenttallet virkelig føyk til værs!

Under "Renta ned" -aksjonene i fjor, skre topp-politikere fra alle de politiske partiene under på et "charter" der de støttet kravet om rentenedsettelse og utarbeidelse av en egen handlingsplan for studiefinansieringa. På spørsmål i stortingsforrettingen om hvor denne handlingsplanen ble av, ble det svart at denne skulle komme i stortingsmelding nr. 40. Men desverre ligner ikke denne meldinga mye på et dokument som skal legge føringene på utviklinga av studiefinansieringa i de neste 10-20 årene. Derimot ligner den mer på et budsjettforslag til neste statsbudsjett. De forbedringene som foreslås greie nok, men så alt for små og få. Det at ordningen med avskrivning etter endt hovedfag skal utvides til også å gjelde de med 10 semester normering er jo bra. Likeså at renta skal nå med 1% (Hvor stor effekt denne nedskrivninga vil ha etter at skattereformen er gjennomført, gjelder det å se.)

Stortingsmeldinga skal nå behandles i Stortinget. Hvordan utfallet blir gjenstår ennå å se. Mulighetene for bedringer er fortsatt til stede.

-Nå er det opp til politikerne om de vil følge opp det tidligere har lovet.

Marit Engebretsen

Foto: Roy Østensen

Utopia er et organ for studentene ved Universitetet i Tromsø.

Avisa kommer ut 10 ganger i året, og gis ut med støtte fra Studentsamskipnaden i Tromsø.

Redaksjonen er valgt på politisk uavhengig grunnlag.

Redaksjonens adresse er:
Utopia - Studentavisa i Tromsø, Postboks 678, 9001 TROMSØ, Telefon (083) 44 283.

Ansvarlig redaktør:
Arne Hauge

Redaksjonssekretær:
Terje Thomsen

Fotoansvarlig: Roy Østensen

I redaksjonen:

Tore Vik, Lars Bjergum, Kristin R. Kjellevoid, Bodil B. Johansen, Thomas Sæthre, Agnes Berg-Hansen, Jan Hårvik, Anna Katatarina Grova, Oddgeir Sagerup (foto), Elisabeth Rønbech Myrvang (foto).
EDB-konsulent: Kai Friis.

Lay-out:
Arne Hauge

Sats og ombrekking:
Kai Friis Grafiske

Repro: Bokstavhuset
Trykk: Bladet Tromsø

Oppslag:
4000 eksemplarer.

Annonsepris:
kr. 4 pr.sp.mmm. (Rabatt på store annonser.)

Neste annonsedeadline:
September 1991

Neste nummer av Utopia
September 1991

Gjør Norge til et bedre land - Kom deg ut!

Dette var rådet Gudmund Hernes kunne gi til studentene under Vårkonferansen 1991. Konferansen, som i år hadde fått tittelen "Med vett og uvett", tok for seg forholdet mellom ungdom, utdanning og næringsliv. Hernes var en av de tre innlederne på konferansen, og han la i sitt foredrag stor vekt på hvordan norsk skole bør være, og hvilke utfordringer skoleverket står ovenfor.

Jan A. Hårvik og Terje Thomsen

Hernes snakket mye om hvordan man så på skolens fremtidsperspektiv, hvor vi på sikt vil få en situasjon der utdanningsinstitusjonene vil kjempe for å få studentene til å søke på sine skole. Han sammenlignet blant annet med dagens situasjon i USA, hvor universiteter og høyskoler i langt større grad er nødt til å kjempe om elevenes gunst for i det hele tatt få nok studenter til å kunne drive økonomisk.

fiserte han ved å trekke frem de rekordstore søkerallene ved for eksempel Universitetet i Tromsø. Vi står overfor derfor overfor dilemmaet hvorvidt vi skal bygge ut kapasiteten for å tilfredsstille de kortsiktige behov, eller om vi skal tenke langsiktig og derved legge oss på et lavere utbyggingsnivå.

Reis ut!

Et annet satsningsområde vi står overfor er å møte et stadig stigende behov for ekspertise med gode kunnskaper om de land vi skal samhandle med. Hernes mente at norske studen-

ter kunne møte denne utfordringen gjennom å studere i utlandet, da ikke bare definert som vest-Europa og USA, men spesielt Østen som utvilsomt vil være et stort og viktig satsningsområde. Det var her han lanserte sitt slagord; Gjør Norge til et bedre land - kom deg ut!

Støtte fra NHO

Hernes ble støttet av Kjell I. Grue,

Gudmund Hernes Foto: Elisabeth R. Myrvang

direktør i Næringslivets Hovedorganisasjon, som i sitt innlegg poengterte at norsk næringsliv må kunne konkurrere med andre land. -For at tilgangen på kvalifisert arbeidskraft skal sikres, er det en forutsetning at man har en målrettet, nasjonal utdanningspolitikk. Han mente at man gjennom den nye stortingsmeldingen langt på vei tilfredsstiller disse kravene og at hele meldingen derfor bør bli akseptert av Stortinget. -Det er viktig at ikke bare deler av den blir godkjent, for da oppnår man ikke å få en helhetlig plan.

Øk stipendandelen

Grue ønsker at man i fremtiden legger mer vekt på å utnytte de allerede knappe ressursene på en mer effektiv måte, styrke og profesjonalisere ledelsesfunksjonene og at næringslivet bør sikres større innflytelse i skolene.

En annen problemstilling han tok for seg var studiefinansieringen. -Man bør gjøre noe fundamentalt. Aller helst bør man gå videre på stipendierungsandelen, og ikke bare øke ande-

len av lån.

LO kommer!

I paneldebatten kom LO-sekretær Per Gunnar Olsen med et noe overraskende utspill. Han presenterte planer om at LO sammen med næringslivet i langt større grad skal kunne være med å påvirke retningslinjene for skoleverkets videre kurs.

Et eksperiment på kanten?

Konferansekomiteen hadde lagt seg på en ambisiøs linje i forhåndsomtalen av konferansen. Som det sto i informasjonsfolderen "Når tre ressurssterke grupper møtes, kan det mange ganger bli vett og kunnskap. Men det kan også bli et opphisset møte hvor uvett kan spre seg. Det er motsetninger og ulike interesser mellom dem. Når de møtes i Tromsø, er det usikkert om de finner frem til en felles bølgelengde." Om konferansen nådde dette stadiet skal vi la forbli usagt, men som lederen i Norsk Studentunion, Øystein Aasen Ramseng avslutningsvis sa: -Det ble for meg en noe "søt" konferanse.

Glitter på kumøkk

Å lenge mennesket har hatt bevissthet, har det strevet for tilegne seg kunnskap. Det har hatt viten. Og som grunnlag for en persons kunnskapsmengde finnes et kunnskapssyn.

Kunnskapssynet som man kan lese seg til mellom linjene i stortingsmeldinga for høyere utdanning, representerer ikke den nytenkning og vilje til handling som vi trenger for å løse de enorme problemene kloden står overfor. Den gir ikke noe alternativ til den vestlige vekstfilosofi, snarere tvert om. Og det er da, når man vet at meldinga skal bli retningsgivende for de neste kritiske 20 årene, at man blir fristet til å kalle det hele en ulykke for oss selv og de kommende generasjoner...

Arne Hauge

Hvis man ser nærmere på den framlagte meldinga, merker man seg snart at den staler ut en allmenn kunnskapspolitikk fundamentert på et selvfølgelig, men skjult kunnskapssyn. Hernes et co. har funnet kunnskapssynet så allmenndydig at det ikke var anstrengelsen verdt å klarlegge det før de lar det være representativt for landet Norge hvis man bestrider at de faktisk har et kunnskapssyn, bestrider man fornuft.

Og kunnskapssynet blir, når det legger til grunn for en allmenn politikk, og uten at det taes opp til allmenn refleksjon, dogmatisk. Det som kjennes nifst, er at dette kunnskapssynet skal være kjernen i all undervisning og forskning til langt etter tusenårsåret. For dette kunnskapssynet rammes nemlig i sterkere og sterkere grad tungtveiende kritikk, bla.a. fra en mann som økofilosofen Sigmund Valøy Sætereng (hvis påstander og id man ikke uten betenkeligheter tur seg bort fra).

Således kan vi på side 14 i melding lese følgende;

"...Det er nødvendig at høyere utdanning både faglig og organisatorisk rettes mot å bistå norsk næringsliv og å hevde seg i internasjonal kon-

nyttig oppfinnelse, som bilen, motorsagen, napalmbomben eller pengebørsen. Kunnskapen reduseres til et middel i en enorm kamp for herredømme over ressurer. Statlig, selvstøttet velstand blir også i framtiden det viktigste, som det har vært det til nå.

Det kunnskapssynet man kan lese seg til mellom linjene, gir således et usedvanlig naivt inntrykk; Det snakkes i en herlig blanding om pleiing av nasjonal arv, tradisjon og kulturelt mangfold, samtidig som man åpent skal møte fremmede kulturer. Og samtidig som opplæring skal inngi respekt for kjennsgjerninger og saklighet, skal den oppøve kritisk tenkning og sans til å gå løs på gjengs tenkning. Og samtidig som ungdommen skal inngytes en solid kunnskapsbase, skal ungdommen lett kunne tilegne seg ny kunnskap. (s.19)

Det er vel og bra, men det er og forblir glitter på kumøkk så lenge man ikke finner veier for å nærme seg disse målene. Stortingsmeldinga byr ikke på slike veier, den skisserer tvert i mot et samfunn mer og mer basert på at kunnskap skal gi evne til å utkonkurrere motstandere;

"...Økokrisens utfordringer forsterker kravet om en mer kunnskapsintensiv økonomi. Miljøproblemer er en del av prisen for en økonomi bygget på teknologi..." (s.21).

Meldinga legger m.a.o. opp til å løse problemene med mer av det som skapte dem. Herrene tror seg i stand til å slukke ild med bensin!

"Norgesnettet," som er er meldingens flaggskip, representerer en massiv sentralisering av det høyere utdanningssystem. De nær 200 regionale høyskolene skal bringes ned i et "fuskjonelt antall." (Hernes' mål er å smelte denne mengden ned til omlag 30 større høyskolesentra.) I meldinga (s. 33) påpekes det også at; "...en institusjon bør vanligvis ikke ha mindre enn 7-800 studenter."

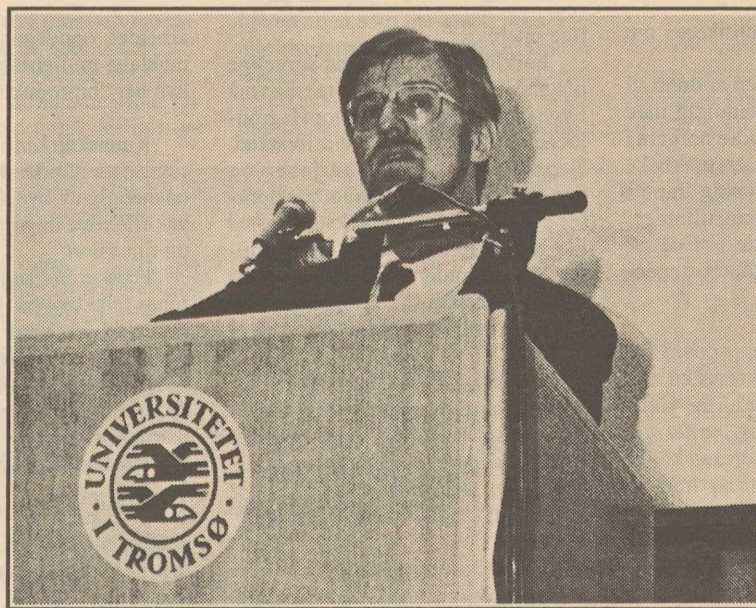
Argumentene for en slik organisering er flere; En samlokalisering gir klare økonomiske og administrative gevinster, miljøene får en større faglig tyngde, og den samlede målstyring av høyere utdanning blir mye enklere gjennomførbar. Innvendingen mot dette kan være flere, og den kanskje viktigste har meldingen selv tatt høy-

påvise at små miljøer gir bedre sosiale vilkår for studenter og ansatte, og dermed i en viss forstand også bedre faglige vilkår. Departementet kan nok velge å se bort fra dette, men langt verre er det at de ikke i det hele tatt tar i betraktning at de små institusjonene har langt mer mulighet og er langt mer fleksible når det gjelder å bygge opp fagmiljøer som på områder kan representere et motstridende syn til det gjeldene kunnskapssyn. Selv om slike små, men ofte ekstremt ressurssterke miljøer er langt mer sårbare enn de store, gir de den samlede kunnskapsmengde en spennvidde som er av svært vital karakter for å forme en god framtid.

Årsaken er at disse små miljøene

driver en "skyggvirksomhet," som nettopp fordi den er i opposisjon, representerer en "fare" mot det vedtatte kunnskapssyn. Denne utfordringen kan i mange tilfeller fungere som en initiator for etterprøving av bestående kunnskap.

Den etablerte forsknings og tenknings manskene angst for nytenkende konkurrenter er ikke noe nytt. Fenomenet er like gammelt som det bevisste mennesket. Forskjellen er bare at det gir et langt mer patetisk inntrykk i 1991 enn i 1691. Positivt er det likevel at erkjennelsen av disse "problemene" såvidt begynner å snike seg inn i de høye Herrer arbeid med sitt "visjon og virke." Selv om dette bare viser seg innledningsvis på noen få sider med velskrevet og naivt svada, og selv om de ikke lar det få noen som helst konsekvens for den videre utformingen av kunnskapspolitikken mot år 2000...

Fra vårkonferansen 1991

Foto: Elisabeth R. Myrvang

de for (s. 37); "...Departementet kan derfor ikke akseptere henvisning til faglig egenart som argument mot samarbeid med andre fagmiljøer eller mot integrering i større institusjoner."

Og her er vi inne på et av ankepunktene ved meldinga; Den søker å renske vekk gjennom sitt Norgesnett, all form for oppvoksende og oposisjonell kunnskapsstrømning. Selv om Hernes bestrider det, kan man lett

Samfunnsvitenskap

- og politikk

Det er et komplekst forhold mellom kompetanse og kontrovers, mellom samfunnsvitenskap og politikk, mellom det å skape kunnskap om noe og det å skape flertall for eller mot noe. Vitenskap handler om å finne på forklaringer, og å sortere den av disse forklaringene som er rett. Politikk handler ikke om å vite hva som er rett, men om å bli trodd, slik at en kan få makt, og dermed få rett. Det sentrale med politikk er altså å få folk til å høre på seg, og å få dem til å godta budskapet.

Kronikken denne gangen er skrevet av Ottar Brox, og gjengitt i forkortet utgave med tillatelse av forfatteren. Opprinnelig sto den på trykk i ei nylig utgitt artikkelsamling ved navn: "Kompetanse og kontrovers, festskrift til Gudmund Hernes." (1991).

Samfunnsvitenskapene er våpen i kampen om å bli trodd. Noen sitater fra den kjente og respekterte professor NN pynter opp i salen, og understøtter det politiske budskapet. Men av dette følger naturligvis også noen konfliktmuligheter: Samfunnsvitenskap kan skape tvil om politikeres troverdighet.

Samfunnsforskere og politikere kan selge alternative budskap, konkurrere om å bli trodd. Vi kan også uttrykke det slik at de trækker i hverandres bed: Politikeren lanserer forklaringer på samfunnsforhold som til forveksling likner forskernes hypoteser, og samfunnsforskeren kan komme til å konkurrere med politikeren om oppløsning.

Sosiologiprofessoren er dømt til å være samfunnsborger samtidig, med samme interesse som andre borgere i politikken. Samtidig er praktiske hverdagsproblemer en viktig impuls til valg av faglige problemstillinger. Politikere, på sin side, er like avhengig som andre av å skape sammenheng i verden.

Max Weber er utgangspunkt for en enkel oppskrift: Det krever en viss disiplin om en skal holde på det viktige skillet mellom sak og vurdering. Data må kunne reproduseres av kolleger når det gjelder å komme fram til hva som er faglig godt, og hva som er faglig dårlig i de vitenskapene som handler om våre egne samfunn.

Dette betyr f.eks. at kollegaer sjelden får være alene om å vurdere det vi gjør, dersom det vi driver forskning om er av noen som helst interesse for våre medborgere. Dersom din rapport på noen måte kan fungere som en støtte til praktisk alternativ A, på bekostning av B, blir du et geni eller hero, intellektuelt, og gjerne også moralsk, for de som har interesse av A, men gjerne tulling eller skurk for B-tilhenger.

Å finne et innenlandsk marked -

for legitimeringer, avsløringer, ideologi eller underholdning - har vært et lett alternativ til internasjonal akseptasjon.

Vi som har sittet i komiteer og vurdert rekrutter har kanskje også hatt altfor lett for å renonsere på kravet om internasjonal publisering, eller vektlagt slike forsøk for lite i forhold til tekster produsert for blandede formål.

Derfor er det god grunn til å applaudere det arbeidet som gjøres for å re-institusjonalisere norsk samfunnsvitenskap. Vi må ha utenlandsk deltakelse i vurderingen av det vi gjør, for å sikre at i alle fall noen av de som deltar i kollegiale vurderinger (som kongressledere og medlemmer av doktorgrads- og bedømmelseskomiteer) ikke lar seg lede av utenomfag-

På denne bakgrunn er det lett å trekke den slutning at om vi fremdeles gjør noe av faglig kvalitet og praktisk relevans, så er det nærmest på tross av incentivene i markedet, og ikke på grunn av at vi er fristilte, og avhengige av å tjene inn det meste. Da er det mye trøst i March og Feldmans neste poeng: "Symbolproduksjonens klassiske dynamikk." Jeg lærer meg fransk for å vise hvor engasjert jeg er i kulturlivet, men i og med at jeg lærer fransk, oppdager jeg at språket kan brukes til forskjellige formål. Jeg kjøper en bil for å vise min rikdom, men i og med at jeg har denne bilen, oppdager jeg gleden ved å kjøre bil. Jeg arbeider for en politisk kandidat for å vise at jeg har borgerånd og sosial tilhørighet, men i og med dette

som mål å produsere løsninger, ville nok også stimulere samfunnsvitenskapen mer effektivt.

Selv om det problemet som plager norsk samfunnsvitenskap i denne fasen er den ujevne kompetansen, og det nesten fullstendige fraværet av en åpen, kollegial kritikk, skal vi ikke reise langt for å se at kvalitetsheving, på disiplinens egne premisser, neppe løser alle problemer.

På eliteuniversitetene i USA finner vi verdens beste samfunnsvitenskap. Når de fleste samfunnsvitenskapene er i rask utvikling, i den forstand at nytt metodeverktøy utvikles kontinuerlig, og stadig mer ambisiøse problemstillinger konfronteres, så skyldes det ikke minst personer

det være av like faglig høy klasse som i Graduate school of Business som stiller opp, eller i det private "Think Tanks." Tilsvarende kan justisdepartementet velge mellom kriminologer som legger vekt på den kriminelle frihet til å velge andre veier enn tyver og mord til det gode liv, og kriminologer som er mer opptatt av hvorvidt volumet av kriminalitet varierer med samfunnsmessige forhold, som arbeidsledighet eller ungdomspolitikk.

Samtidig er det rimelig å anta at visse former for f.eks. organisasjonskunnskap som det offentlige ikke kan bruke, fordi kommune og stat ikke har kontroll over de strategiske variablene, kan finne avsetning hos store organisasjoner, med sentralisert kontroll over egne ressurser og begrenset ansvar for andre enn sine egne eiere.

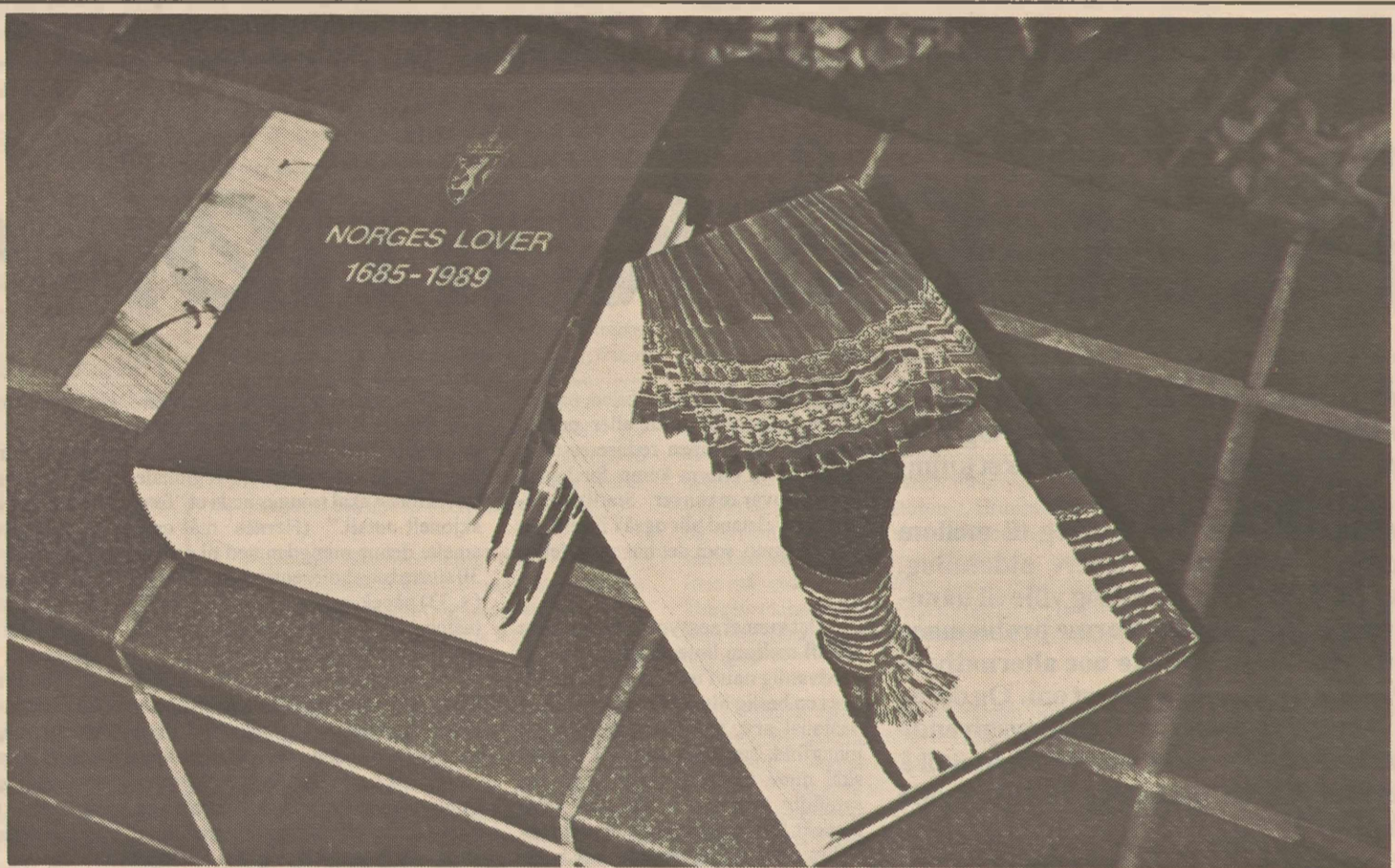
En må passe seg vel for å idealisere det amerikanske vitenskapssamfunnet. Samfunnsforskere Nobelprisklassen bidrar til å utvikle og legitimere betenkelige samfunnsforhold og noe av det beste ved det er stadig utsatt for trusler, såvel fra markedsrefleksjoner som fra ideologiske korsfarere.

Men det vi likevel ikke kan komme fra, er at det vedlikeholder en pluralisme i synsvinkel og faglig sanksjonssystem som sikrer såvel allsidighet som progresjon i alle tenkelige skoler og retninger til fordel for kolleger i alle land.

Hva slags praktiske konklusjoner kan vi trekke av dette?

Bare at vi må prøve å holde to tanker i hodet samtidig. Vi må avvise den primitive problemstillingen at vi må velge mellom enten å være aktive og nyttige i Norge eller å skaffe oss et internasjonalt anerkjent kompetansesertifikat. Norske sosiologer vil kunne gjøre mer for gode saker i sitt eget samfunn om de har vært nødt til å skjerpe seg på de har vært dem i Social Science Citation Index. Men omvendt: Våre bidrag til det internasjonale fellesskapet vil kunne være sterkt betydningsfullt om de har viktig nasjonale problemer som emne, og vel å merke om det faglige grepet er slik at problemet får allmen interesse.

Veien til en bedre norsk samfunnsvitenskap må altså gå gjennom internasjonalisering, noe som bl.a. innebærer en langt mer aktiv utnyttelse av de muligheter som gode amerikanske læresteder gir. Men samtidig kan ikke det internasjonale kolleganettet få lov til å bestemme hva slags substansielle problemer vi skal ta opp. Her er ens egen praktiske deltakelse i det norske samfunnet, på alle nivåer, den viktigste inspirasjonskilden. Problemstillingene kommer på veg til barnehagen med smårollingene, mens en sitter med selvangivelsen, prøver å bli valgt inn i fylkestinget eller strever med å reformere det norske undervisningsverket.

Det er et komplekst forhold mellom vitenskap og politikk. Men så er også problemene komplekse.

Foto: Roy Østensen

lige interesser.

Forklaringen på denne sorgelige tilstand i norsk samfunnsvitenskap må ligge i selve forholdet mellom fagmiljøene og "markedet", i vid forstand. Departementer, organisasjoner og kommuner kan gjennom sin etterspørsel pervertere faglige vekstprosesser like effektivt som f.eks. politiske miljøer som stimulerer forskere til å prioritere overfladiske avsløringer av kapitalismen, eller liberalistisk ideologi.

March og Feldman mener at lederne i store organisasjoner trenger store mengder synlig informasjon som symbol på mye klokskap, som åndsmennesker skaffer seg store biblioteker som symbol på mye klokskap.

Det er ikke sikkert at det er våre instrumentelle bidrag departementet eller LO betaler for. Forskning er godt egnet for ekspressive formål, og er langt billigere enn nye institusjoner eller materielle inngrep i den fysiske verden, som tegn på vilje til å gjøre noe med problemet. Et forskningsprosjekt fører ikke med seg noen bindinger for neste års prosjekt. Det betyr f.eks. at prosjektet er langt mer interessant når det lanseres enn når resultatene foreligger. Instituttet får sin faktura honorert, og rapporten er det ingen som bryr seg om.

arbeidet, oppdager jeg den politiske maktens muligheter. Symbolpolitikken har "biprodukter".

Kunnskap kan ha dynamiske konsekvenser når den først er produsert, uavhengig av hva slags motiver som var effektive da prosjektet ble initiert og finansiert.

Forskeren kan f.eks. delta i samfunnsdebatten på et nytt og bedre grunnlag, og være med på å skape opinion som har langt mer håndfaste virkninger på myndighetsatferd enn de rapportene som det betales for. Samfunnsmessig engasjement er ikke noen trussel mot kvaliteten på samfunnsforskning, men langt på veg den eneste garantien for at samfunnsvitenskapene skal unngå å bli meningsløse i det markedssystemet som nå er under etablering.

Det farlige med argumentet i avsnittet ovafor er naturligvis at det så lett blir en byggestein i en behagelig ideologi for den institusjonaliserte samfunnsvitenskapen: Den mulighet at viktige, uintenderte biprodukter kan komme til å bli produsert, kan brukes til å legitimere mye ritualistisk rapportproduksjon. Anvendte programmer som ikke nøyde seg med å produsere markeringer for de impliserte departementene, men som satte seg

som er utdannet og deltar i de beste amerikanske miljøene.

På den andre sida er det et tankekors at denne sterke framgangen bare er framgang om vi måler den med disiplinens egne målestokker. Amerikanske økonomer og kriminologer er verdens beste, men dette ser ikke ut til å ha noen merkbar eller målbar virkning på det amerikanske samfunnets evne til å bekjempe arbeidsledighet, sløseri, normoppløsning og kriminalitet.

Raffinerte samfunnsvitenskaper sameksisterer med uendelig primitive samfunnsforhold, og solid kunnskap, etablert og belagt ved hjelp av de sikreste metoder, har ingen mulighet til å nå fram, i media, i opinionen, i konkurranse med massiv overtro og ideologisk humbug. Den kunnskap som skapes av verdens beste forskere lever i stor grad sitt eget liv *intra muros*, mens samfunnet utafor akademias murer fortsetter sin skjeve gang.

Alle maktthavere, også i USA, er avhengig av faglig legitimering. Men her er det valgmulighetene på legitimeringsmarkedet som er det viktige: Om en har tenkt å heve eller senke skattene, må en ha økonomer til å begrunne det. Finner en ingen som vil gjøre det i Dept. og economics, kan

Sex-overgrep

i studentmiljø - et alvorlig problem

Den som gjør overgrepene sniker ikke i buskene, men kjenner offeret. Offeret blir ofte ikke trodd når hun eller han forteller om overgrep. Den som gjør overgrepene er kjent som en grei kamerat. Seksuelle overgrep er maktmisbruk og press, og det er offeret som sitter igjen med skyldfølelsen, sier Margareth Larsen og Inger Lise Stieng til Utopia. De to Trondheimsstudentene kunne legge fram urovek-kende resultater fra en undersøkelse om seksuelle overgrep i studentmiljøet i Trondheim.

Tore Vik

25,3% av kvinnene som svarte var utsatt for overgrep, 7% etter fylte atten år. 4,1% av kvinnene var utsatt for alvorlige overgrep etter fylte 18 år, av disse var 3,1% av overgrepene meget alvorlige. Blant menn var totalt 5,2% utsatt for seksuelle overgrep.

"Med seksuelle overgrep menes opplevelser der du ble tvunget, presset eller lurt mot din vilje", står det i undersøkelsen.

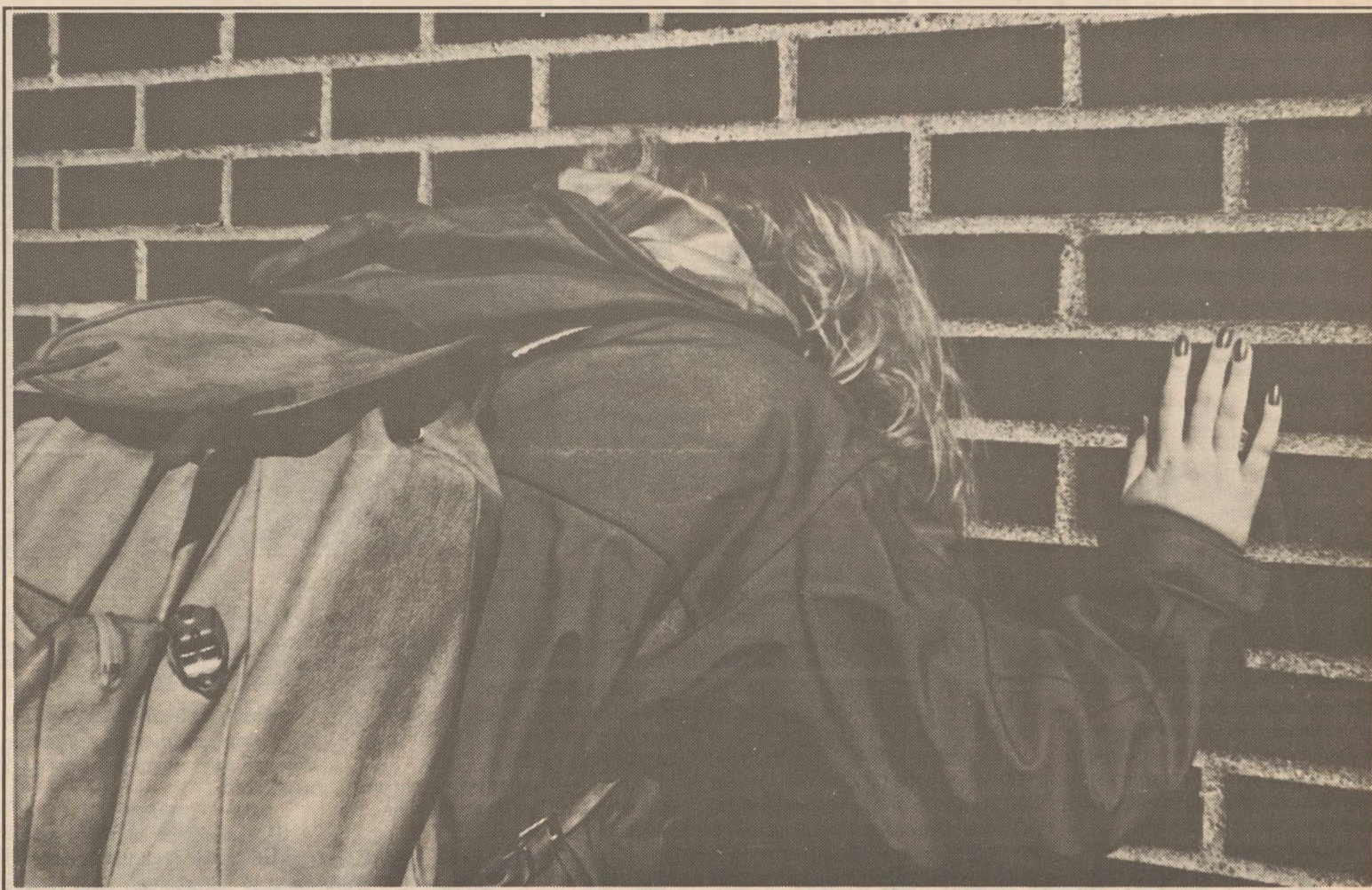
Alvorlige overgrep eksemplifiseres ved "du måtte vise dine kjønnsorganer, dine kjønnsorganer ble berørt på en seksuell måte, du måtte berøre en annen persons kjønnsorganer.

Meget alvorlige overgreper "samleie uten å trenge inn, samleie med penis i skjeden, samleie i munnen eller endetarmen, samleie med annen gjenstand enn penis i munn, endetarm eller skjede."

Kamerater gjør overgrep

Foranledningen for at vi tok opp seksuelle overgrep, var at vi satt i kantina og hørte om ei jente som ble voldtatt av tre menn da hun var på vei hjem fra samfunnet, sier Margareth Larsen og Inger Lise Stieng.

—Men det viste seg at overgriperen i de fleste tilfellene var en offeret kjente og følte seg trygg på. Det er klassekamerat, bekjent, venn, tidlige-

En angstfull tilværelse for offeret. (Bildet er arrangert)

Foto: Elisabeth R. Myrvang

re partner og slekt som begår seksuelle overgrep. 75% av kvinnene oppga gjerningsmannen som kjent. Av disse var 52% "bekjent eller venn". 55% av overgrepene skjedde hos overgriper.

Maktmidlene som ble brukt var utnyttning av godtroenhet og overtalelser, som regel kombinert med alkoholrus, skremming, trusler om vold og holding/påføring av smerte, trusler om hevn eller straff.

Svært ofte skjer overgrep uten bruk av vold, i følge rapporten fra undersøkelsen.

Offeret blir ikke trodd

De som forteller om overgrep er redde for ikke å bli trodd.

Hvem vil tro at en klassekamerat, som alle kjenner som en grei kompis, venn eller tidligere kjærest, har gjort seksuelle overgrep moten? Seksuelle overgrep er maktmisbruk og press, og

det er offeret som sitter igjen med skyldfølelsen.

—Er du utsatt for seksuelle overgrep, spiller det ingen rolle hvor sterk du er som person, sier de to jentene. "Kanskje hadde jeg skyld sjøl, kanskje jeg la opp til det, kanskje jeg var for utfordrende kledd". Denne innadrettede reaksjonen fra offerets side er vanlig, i følge de to jentene fra "Ta natta tilbake"-aksjonen i Trondheim.

En av fem hadde aldri fortalt noen om overgrepene.

98 % anmeldte ikke.

Ødelegger liv og helse

Seksuelle overgrep ødelegger i mange tilfeller livet til offeret, sier jentene.

4,9% av ofrene gjør selvmordsforsøk, mot 1,5% av ikke-utsatte.

Undersøkelsen viser at vel 4 ganger så mange av de som er utsatt for seksuelle overgrep angir dårlig psy-

kisk helse enn de som ikke har vært utsatt.

Redsel for det motsatt kjønn, søvnvansker, angst, underlivsplager og seksuelle vansker er 4-5 ganger så vanlig for seksuelt overgrepsofre som for ikke-utsatte.

Depresjon, spisevansker, hodepine, mage- og muskelsmerter samt skam og skyldfølelse er 2-3 ganger så vanlig, står det i undersøkelsen.

Ofre for seksuelle overgrep har 3,7 ganger så stort fravær som ikke-utsatte.

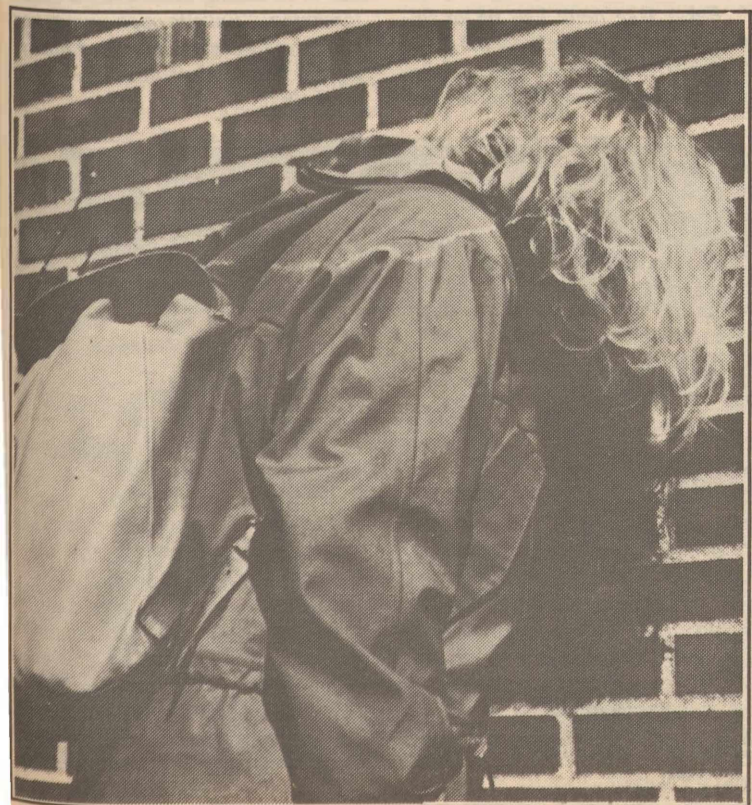
Vanligere enn man tror

I Trondheim er det ingen som prater om seksuelle overgrep. Men da vi tok det opp, var alle utsatt for eller kjente noen som var utsatt for seksuelle overgrep. Saken vekket stor interesse i studentmiljøet i Trondheim. I 300 studenter var tilstede på et lørdagsmøte på studentersamfunnet i

Trondheim for å drøfte seksuelle overgrep. Dette viser at det er stort behov for å få ting fram i lyset, sier de to jentene. I studentmiljøet i Trondheim har de ikke opprettet noe støtteapparat for utsatte for seksuelle overgrep. — Vi har god kontakt med voldtektsmottaket på kvinneklinikken. Men dit er det ikke alle som kommer, sier jentene. På sosialseksjonen for studenter var de også overrasket over omfanget av overgrep.

Tallene fra spørsmålet om seksuelle overgrep de siste tolv månedene, viser i følge undersøkelsen at i løpet av fem års studietid vil 7% av de kvinnelige studentene i Trondheim bli utsatt for voldtektsforsøk, derav 2% fullbyrdet voldtekt.

6,4% av studentmassen i Trondheim svarte på undersøkelsen. Til sammen kom det tusen svar. Dette var 75% av de som ble spurt.

Sex-overgrep; Øker i Tromsø

Omfanget av seksuelle overgrep har økt de siste åra. Da vi startet krisesenteret for kvinner i 79-80 hadde vi ikke noe slikt, men vi har en god del nå, sier damen i krisetelefonen i Tromsø til Utopia.

På grunn av det økte antallet av overgrep er arbeidspresset hardt for de som har vakt på krisesenteret.

De som utfører overgrepene er for det meste kjenninger

av offeret, men det er også noen som ikke kjenner offeret. Krisesenteret kan ikke fortelle til Utopia om de som er ofre for overgrep er studenter; —Vi registrer ikke bakgrunn, vi ser bare etter skader, sier stemmen i telefonen.

Krisesenteret kan fortelle at også incest-saker har økt. I 1980 var det ingen incest-saker, i -84 en, i -87 fjorten, og i -89 var det 17 incestsaker på krisesenteret i Tromsø, og like mange hos politiet.

Utopia ringte Kaare Olsen ved studentenes sosialtjeneste i Tromsø. Olsen hadde ikke statis-

tikk over seksuelle overgrep mot studenter i Tromsø. Olsen hevder at det er veldig uoversiktlig, men mener at det antakelig er like mye i alle studentmiljøer, og at det muligens er mer i større studentmiljøer som i for eksempel Trondheim. Olsen har ikke hatt klienter som har vært utsatt for seksuelle overgrep det siste året.

Folk reagerer veldig forskjellig på slike overgrep, men det er viktig i den kliniske behandlingen at de som blir utsatt får lov til å ta det opp og snakke om det, avslutter Kaare Olsen ved studentenes sosialtjeneste.

Satningsområde; miljø og utvikling

-En generell svakhet ved Universitetet i Tromsø er at kontakten mellom universitet og forskningsrådssystemene er dårlig. Forskningsrådene forvalter midler som universitetet gjerne vil ha, men avstanden er så mye større for forskere i Tromsø enn for folk i Oslo. Kontakt mot rette komiteer må pleies. SEMUT skal derfor være en serviceinstitusjon for forskere og studenter. Vi informerer, koordinerer og sørger for at prosjekter blir formidlet til de rette finansieringsinstansene. Men for at dette skal kunne fungere godt må vi til Breivika.

Det er SEMUTs styreleder, Sidsel Saugestad, og daglig leder Håkan T. Sandersen, som uttaler dette til Utopia. Men nå ser det imidlertid lysere ut for SEMUT, et Universitetsstyre-vedtak fra april gir nemlig gode forhåpninger. Her heter det blant annet at senteret bevilges kroner 400.000 i drift for 1992, samt at senteret bør lokaliseres til Breivika.

Arne Hauge

SEMUT ønsker å få fast lokalitet i Breivika, hvordan har signalene fra ledelsens side vært på dette?

Saugestad;-Det er helt entydig at alle ønsker det slik, men stillinger og kontorer er jo et knapt gode.

Vi har skrevet et brev og bedt om et møte, fordi vi fant ut at vi måtte bruke byråkratiet, og Mjøs la veldig vekt på nødvendigheten av å få det til Breivika.

Sandersen;-Vi har forstått det slik at hadde det ikke vært for romsituasjonen, så hadde det stått i vedtaket at SEMUT skal overflyttes, i stedet for bør. Overflyttingen er også nødvendig for fullt ut å få til det som organisasjonen skal drive med. Som koordinator er det naturlig å befinne seg midt i der det foregår.

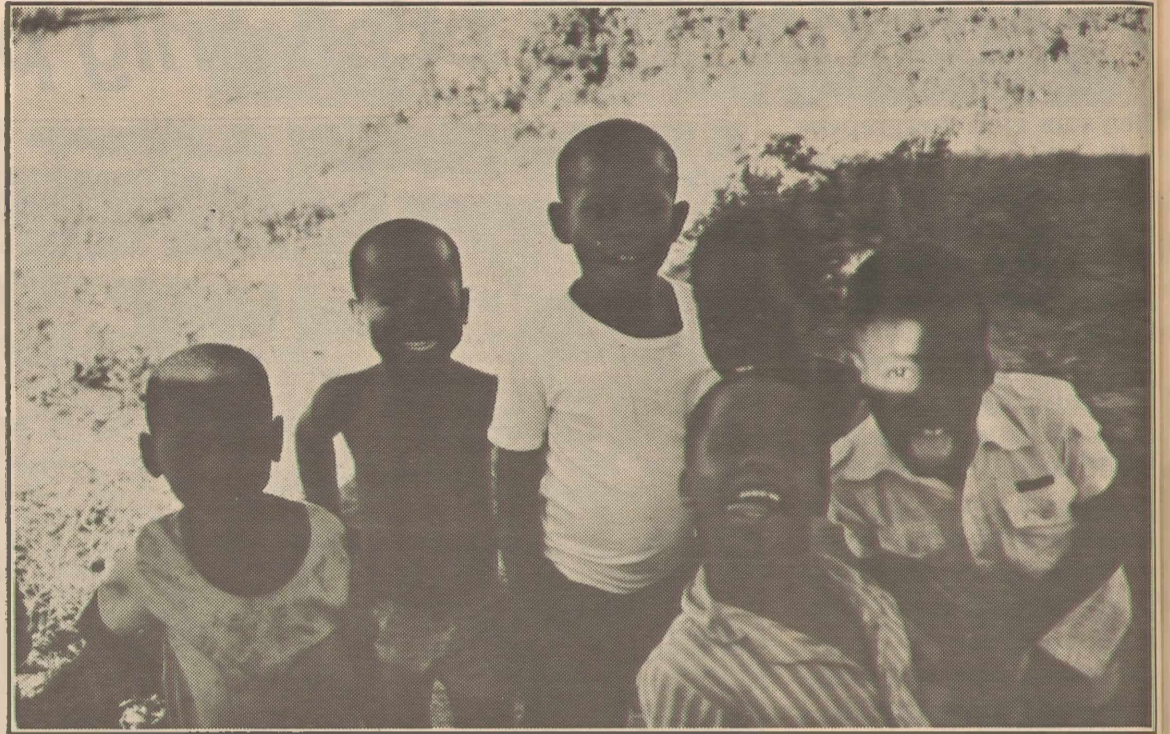
I driftsrapporten deres står det å lese at "Det er derfor nødvendig at UiTø prioriterer miljøstudier og utviklingsstudier langt mer eksplisitt enn det som til nå har vært tilfelle..."

Sviker UiTø sine forpliktelser på disse områdene?

Saugestad;-Administrasjonen har helt klart erkjent at her er det behov for satsing. Jeg tror at manglende saksbehandler-kapasitet på disse områdene er del av begrunnelsen for at de da har gått inn for en videreføring av SEMUT, og derfor finansierer en stilling. Jeg oppfatter det også slik at SEMUT kanskje i større grad enn vi hadde ønsket, har blitt saksbehandler. Sandersen;-400.000 for neste år har de bevilget, i år har vi for eksempel fått 150.000, så det er jo et større engasjement fra Universitetets side framover enn det har vært til nå.

SEMUT skal også fungere som et "uro-senter" der Universitetet ikke ivaretar miljø- og utviklingsforskning som sentrale tema. Dere kan har nå sjansen til å være uro-senter, - hva er galt?

Saugestad;-Det du spør om er jo hva slags initiativer vi bør ta i framtiden for å få UiTø til å handle. Men hva slags konkrete ideer som vil komme opp de neste tre årene er det jo vanske-

Et utviklingstema ...

Foto: Kristin R. Kjellevold

lig å svare på.

Sandersen;-Det er vel i grunnen i forskningsmiljøet at mye av initiativet må taes, SEMUT skal jo koordinere og kanalisere, og der har jo utviklings-sida vært mye mer aktiv til å bruke SEMUT enn miljøforskninga. En oppfordring til miljøforskera om mer aktivt bruke SEMUT er betimelig.

Saugestad;-Jeg er forsåvidt enig i det, men det som er viktig er jo at aktiviteter blir dratt i gang. Om dette skjer innenfor eller utenfor SEMUT er ikke det avgjørende. Det er for eksempel mange på museet som føler at de har de kontakter og nettverk de trenger, og da er det ingen grunn til at de skal legge veien gjennom SEMUT! Vi må ikke bli et forsinkende mellomledd for de som alle har et godt kontaktnett, derfor må vi passe oss for den "senter-syken" som Per Kyrre Reimert skrev om i Uniternt for en tid siden.

Sandersen;-Vi skal dekke områder som ikke er ivare tatt av andre.

Saugestad;-En av de tingene jeg skulle ønske SEMUT kunne ha mer av i framtiden er å ha litt slående populærforelesninger, i grensen mellom fag og samfunn - for å dra i gang diskusjoner - tverrfaglig og utadrettet.

SEMUT ble opprettet i kjølvannet av Brundtlandkommisjonens femårige arbeid. Men kommisjonens rapport har måttet tåle sterk kritikk også - regner dere rapporten som det endegyldige sanne dokument over hva bærekraftig utvikling er?

-Sandersen;-Jeg oppfatter jo rapporten som et politisk produkt, og den er jo preget av det. Den inneholder mye bra informasjon og bra perspektiver, men det er vel en del vanskeligheter som ikke har blitt sterkt nok betonet. Men begrepet "bærekraftig utvikling" er et viktig analytisk verktøy. Faren er jo at begrepet blir brukt for mye i feil sammenheng, slik at det mister sin analytiske verdi.

Saugestad;-Det er jo klart at det har blitt et utvannet moteord, men det er jo samtidig et potent politisk slagord. Men forskere som har problematisert begrepet har ikke gitt en endelig vitenskapelig definisjon av begrepet.

Sandersen;-Det er jo et veldig radikalt forvaltningskriterium, kan godt si revolusjonært!

Saugestad;-Mye av suksessen til begrepet har jo med timing å gjøre. Det har kommet i en serie av "imith to growth" tankegang fra begynnelsen av sytti-tallet, at ressursene er ikke ubegrensede. Det radikale med denne rapporten er jo koblingen mot

det politiske og forvaltningsmessige. Det begynner å påvirke systemet, men ikke nok ennå.

Vil dere ta initiativet til å oppmuntre og støtte forskning som stiller seg kritisk til den vekstfilosofi som gis i rapporten?

Saugestad;-Det er jo universitetets tradisjon å støtte kritisk forskning! Det er jo ingen grunn til at vi ikke skulle gjøre det i denne sammenheng også.

Sandersen;-Avgrensningen til SEMUT går jo mer på tema, i mindre grad direkte på innhold, og SEMUT har jo ingen mulighet til å evaluere forskning, annet enn på det tematiske.

På side 7 i driftsrapporten for 88-89 sier dere at; "...SEMUT må ha et spesielt ansvar for å ta avstand fra forskning og forskningsrelaterede aktiviteter som motvirker en bærekraftig utvikling." Hvordan skal slik aktivitet gjenkjennes og siles ut av den enorme mengde av spissforskning som drives?

Saugestad;-Et godt spørsmål! Vi hverken kan eller vil kontrollere forskningen, men i den grad det er klart at forskning kan bidra til økologiske skadevirkninger, synes jeg det er helt naturlig at SEMUT forholder seg kritisk til det. Vi kan jo ta forskningsprosjekter opp til debatt.

Peker ikke dette hen på at SEMUT, i rapportens form, selv må legge strenge kriterier for hva som er miljø- og utviklingsrelevant forskning? Flar

ikke dere en oppdragende funksjon blant forskere?

Saugestad;-Men er det noe viktig å lage noe strengt kriterium for hva som er miljø- og utviklingsforskning?

Selve eksistensen av SEMUT peker jo rent logisk på at dette har betydning?

Saugestad;-Nei... det vi må være mer opptatt av enn å trekke grenser, er det sentrale i forhold til Brundtlandkommisjonens intensjoner.

Sandersen;-Det er mer på det kvantitative at SEMUT har sin rolle, det som kjennetegner universitetet er jo nettopp at det er så autonomt. Kvaliteten på forskningen vurderes mellom- og innad i universitetene. Det går mer på at SEMUT kan prioritere prosjekter.

Men dere må jo gå gjennom de søknadene som kommer inn, se om de er relevante og ligger nær det sentrale? Da må dere vel sette grenser?

Saugestad;-I teorien er det riktig, men dette gjøres i helt konkrete søknadstilfeller. En fordelingen av midler er avhengig av hva finansieringskilden definerer som relevant. Grensene skifter jo fra gang til gang!

På side 5 i SEMUTs prosjektoversikt over miljøforskning i Tromsø finner vi et snodig eksempel på miljøforskning; "Enkelte opphavsrettslige emner vedrørende filmverk og filmavtaler." Regner dere dette som miljøforskning?

Et miljøspørsmål ...

Foto: Roy Østensen

SEMUT ledelsen

Foto: Roy Østensen

Padletur blant brølende flodhester og usynlige krokodiller...

Fort. fra side 6

Sandersen;-Du, det der må jeg innrømme... det der skjønte jeg ikke helt jeg heller.

Saugestad;-Jo,- men som samfunnsforsker vil jeg si at enhver definisjon er avhengig av formålet. Den databasekatalogen der gir ikke penger, dens eventuelle verdi er informasjon. Det negative ved det eksempelet du trakk fram, er at det ikke gir informasjon om miljøforskning. Kriteriet vårt er at folk selv definerer seg som miljøinteresserte, og at dette kan gi mulighet for å etablere nye kontakter. La oss nå tenke oss at en som vil lage film om miljøvern, kunne jo slå opp på stikkord film og finne at han kanskje kunne ha nytte av å snakke med henne som har prosjektet! Men jeg holdt ikke et innlegg nå for å forsvare det der litt sånn uklare opplegget om filmrettigheter, poenget mitt er at en slik katalog ikke gir fem øre til noen som helst! Det er informasjonsverdien som er det viktige.

Kommer arbeidet med å støtte kompetanse- og institusjonsoppbygging i U-land til å få mer sentral plass i SEMUTS utviklingsarbeide enn den mer tradisjonelle og ofte uheldige u-hjelps vinklingen, med f.eks. matpakkeutdeling i Sahel, utdeling av morsmelktillegg, traktorer o.s.v?

Saugestad;-Ja! Kompetanseoppbygging er enormt viktig, og nettopp hva et universitet har kompetanse på. Den matpakkeutdelingen du snakker om er nødhjelp, og det er ikke universitetene spesielt gode til. Universitetene kan delta i oppbyggingen av gode forsknings- og undervisningsmiljøer i utviklingsland. Alle de andre universitetene og vitenskapelige høyskolene i Norge har egne samarbeidsavtaler med institusjoner i Norges samarbeidsland. SEMUT vil arbeide for at også Universitetet i Tromsø inngår slike samarbeidsavtaler.

Passivstudentrepresentant

Sidsel Saugestad i SEMUT opplyser til Utopia at studentrepresentanten som satt i SEMUT inntil for et par måneder siden, ikke deltok på møtene.

Det er i forbindelse med ett spørsmål til SEMUT om hvorvidt de kommer til å la studenter påvirke og influere deres arbeid at hun kommer med denne uttalelsen;

-Issahaku Sadique er representant fra Studentutvalget nå, forteller hun, og fortsetter; -Før han ble oppnevnt, var studentene representert ved Øystein Johannesen, og han deltok lite på møtene. Så studentrepresentasjonen var dårlig, avslutter hun.

Øystein Johannesen har for tiden tilholdssted i Honningsvåg, og Utopia klarte ikke å få kontakt med ham. SU-leder Marit Engbretsen uttaler imidlertid til Utopia at det er synd når SU velger representanter som ikke fyller vervene sine, og at det er fælt når de ikke møter opp. Forøvrig kjenner hun lite til SEMUT, men hun understreker at det SEMUT driver med er viktig, samtidig som hun håper senterstrukturen kan føre til at miljø- og utviklingsfløyene klarer å samarbeide tverrfaglig.

Blant krokodiller i Zambesi elven.

Foto: Kristin R. Kjellevold

Back to basic!

Zambesi het elven, og vi skulle vugge i kano på dens halvville strøm i 3 dager. Helt siden de fattigslige bærene hadde plassert kanoene på bredden og lempet av seg tunge proviantkasser, hadde solen stekt våre bleke rygger. Det var varmt og vi var utålmodig spent på eventyr.

Guiden var utilnærmelig. Han liknet Barbie-dukkens mannlige motstykke, og vi kalte ham sukkertøyet.

Vi kunne like gjerne ha kalt ham gulrota fordi han stadig hang som lokkemat på en fiskestang langt, langt der fremme. Hesblesende skulle vår padling etter sukkertøyet bli.

Alt begynte så bra. Det fosset langs den turkise plastrekka, og her og der stakk en stein opp av vannet. Jeg satt bakerst og så dem ikke før vi hadde passert, men skjønte på medpadlerskenskjevne strøm av hysteriske utrop når de kom.

Hva skulle jeg berolige med? Hun gjennomskuet allerede at mine store ord om solid kano-styre-erfaring var bløff. Men elven var god og førte oss trygt nedover, og naturen var grønn og vakker. Fuglene sang, apene skrek og vannet fra elven kunne drikkes.

Men idyllen var kortvarig. Snart begynte Canadieren i nabokanoen å fortelle historien sin til sør-afrikaneren i samme båt - om faren som eide minst 20 millioner dollar og om sin vakre Sandra som han kommuniserte med via telefaks og sendte dyre souvenirer til hver gang han var nær et postkontor. Det var andre gang vi hørte den, og ikke den siste. Senere, ved leirbålet, skulle den tilføres litt saftigere detaljer om hans første møte med ovennevnte drømmekvinne. Men foreløpig var den uinteressant, høylydt og anmasende. Den laget ekko mellom fjellsidene, og apene ble stille.

Reisen til Zambesi hadde begynte med en lang bussstur til den falske innsjøen Kariba og et hotell vi syntes

Ytterst langsomt rant tilværelsen forbi i en strøm av grå eksistens som kvalte livsglede og skaperkraft i monotone forelesningsmonologer. Frustrasjoner fortrenget de store tanker jeg skulle tenkt og sugde med ned i bunnløs apati før jeg med ett forsto mitt eget behov; Å komme "back to basic," som det heter i reklamen. En padletur blant brølende flodhester og usynlige krokodiller var nettopp hva jeg trengte.

Kristin R. Kjellevold

var fantastisk lukseriøst etter noen uker med kald dusj i sementavlukker og loff til alle måltider.

Skiltet utenfor resepsjonen ga oss et forsvarelse om hva som ville komme: "All wild animals are dangerous. Be carefull."

Vi lo, da, men latteren satt seg fast i halsen senere på kvelden på vei fra baren til hotellrommet da vi traff en elefant i mørket. Den sto grå og stille og tygget i seg prydbusker, og vi så den ikke før vi kom helt nært og den begynte å løpe irritert rundt etter noen halvfulle safariguider som kastet småstein på den i sitt berusede overmote.

Skrekkslagne snek vi oss forbi første og så andre irritable elefant, kastet oss utmattet på sengene våre og våknet morgenen etter av brølende prusting utenfra. Det kom fra flodhesten som plasket i vannkanten utenfor vinduet.

Slike hendelser var ingenting for "Sukkertøyet," som var svært blasert og trakk på øyebrynene over vår storøyde vitebegjærlighet om hvor farlige flodhester egentlig er og av vår hunger etter historier om turister revet i filler av løver og krokodiller. Vi fikk ikke mye ut av ham. Bortsett fra noe pent åse på. Forbitret over hans arroganse ville medpadleren se ham lagt i klor med avklippet hår. Hvor tøff ville han følt seg når lokkene falt av og brunfargen smuldret hen?

Vi fikk snart noe annet å tenke på. På en sandbank i munningen av en canyon døde en flodhestflokk i aftensolen. Da vi nærmet oss plasket de ut i vannet og ble liggende å vake i vannskorpen. Store, rosa gap vrenget seg mot himmelen, og langsomt men vettskremt passerte vi dem ved elvebredden, gled forbi og nærmet oss første rasteplass.

Det var elefantspor på stranden da vi kom frem, og det luktet sirkus. Vi kunne kanskje få elefantbesøk utpå natten, mente guiden, og laget en liten soveplass for seg selv i strandperiferien langt fra oss andre.

Og mens skumringen senket seg satt vi og så på en liten elefantflokk som vadet langs den andre bredden og sprutet vann og brølte litt med hverandre mens solen forsvant.

Det var fint under moskionettet da natten kom. Himmelhvelvingen var klar og enorm. Stjernene funklet og det plasket og brølte - litt for nært - i natten. Fra et sted langt borte hørtes fjerne trommerytmer. Bare Tarzan manglet.

Leirbål-skvaldringen var endelig over. Canadieren og sørafrikaneren hadde snakket og snakket om andre steder på kloden hvor deres kredittkort hadde satt sine spor. I et arkiv i hjernen hadde de samlet historier som de øste av ved passende anledninger for å overbevise andre turister om sin reisevante belevenhet. I stedet for å

filosofere over den afrikanske natten snakket de om Rocky Mountains og Singapor, Paris og Australia. Afrika nevner de kanskje en vinternatt i Alpene.

Andre dag var kvelende varm. Huden på armene forandret farge mens jeg så på, og det afrikanske landskapet flimret forbi. Jeg så brune stråhytter langs elvebredden, og noen som padlet mye fortere enn oss i en uthulet trestamme.

En time sov vi utmattet under en tjukk trestamme med enorm, flat trekrone over. Jeg drømte forvirret, og maur krøp over ansiktet mitt og ned i koppen med saft og opp i skoene. Og jeg var varm da jeg våknet og heseblesende padlet etter de andre som fortonet seg som silhuetter langt der fremme mot horisonten.

Da vi sovnet inn den siste natten, brølte løvene på den andre bredden. Oppildnet av medbrakt vin laget guidene rivalerende løvelyder som tiltrakk seg løver kampberedt i forsvar for sine revir.

Et morsomt påfunn, syntes vi dagen etter da vi nærmet oss sivilisasjonen og alle var blanke og solbrente og opprømte over

alle opplevelsene. Som en flokk unger på vei hjem fra den første speiderleiren.

Så utvekslet vi adresser og lovet å skrive til hverandre og var enige om at vi hadde vært utsatt for store farer og harde påkjenninger.

Større farer enn de svarte kvinnene som vasket klær i krokodilleelven, eller mennene som fra en uthulet trestamme drepte krokodiller med stokker?

Hardere påkjenninger enn de innfødte bærene som svettes under bagasjen vår langs kronglete stier?

Fornøyde, rosa og imperealistiske forlot vi stranden lykkelige over å ha opplevd Afrikas enkle liv, klare til atter å gi oss i kast med våre altoppslukende vestlige frustrasjoner.

Makt og ære

...I følge Fredrik Heffermehl avslører de nylig frigitte rapportene at det amerikanske forsvarvet visste at vindretningen sto mot øya Rongelap da de sprengte atombomba i stillehavet...

Fra en større konferanse ved UiTø våren 91.

Hva blir resultatet for Nord-Norge dersom det skjer en ulykke med en av de to hundre atomreaktorene eller tusen atomstridshodene på Kola? Dette var temaet for konferansen som Nord-Norgesaksjonen mot atomtrusselen fra Novaja Semlja og Kola-området holdt på Universitetet i Tromsø 6 og 7 mai. Det viktigste som kom fram på konferansen

Tore Vik

Dersom en Tsjernobyl-ulykke hadde skjedd på Kola, ville store deler av Nord-Norge blitt et katastrofeområde. Etter Tsjernobyl-ulykken spredte radioaktiviteten seg mye lengre fra ulykkesstedet enn avstanden fra atomanleggene på Kola til Norge. Radioaktiviteten er svært høy fire år etter Tsjernobyl, og den er like høy fire hundre kilometers fra ulykkesstedet som like ved, fordi radioaktiviteten sprer seg hurtig i luft.

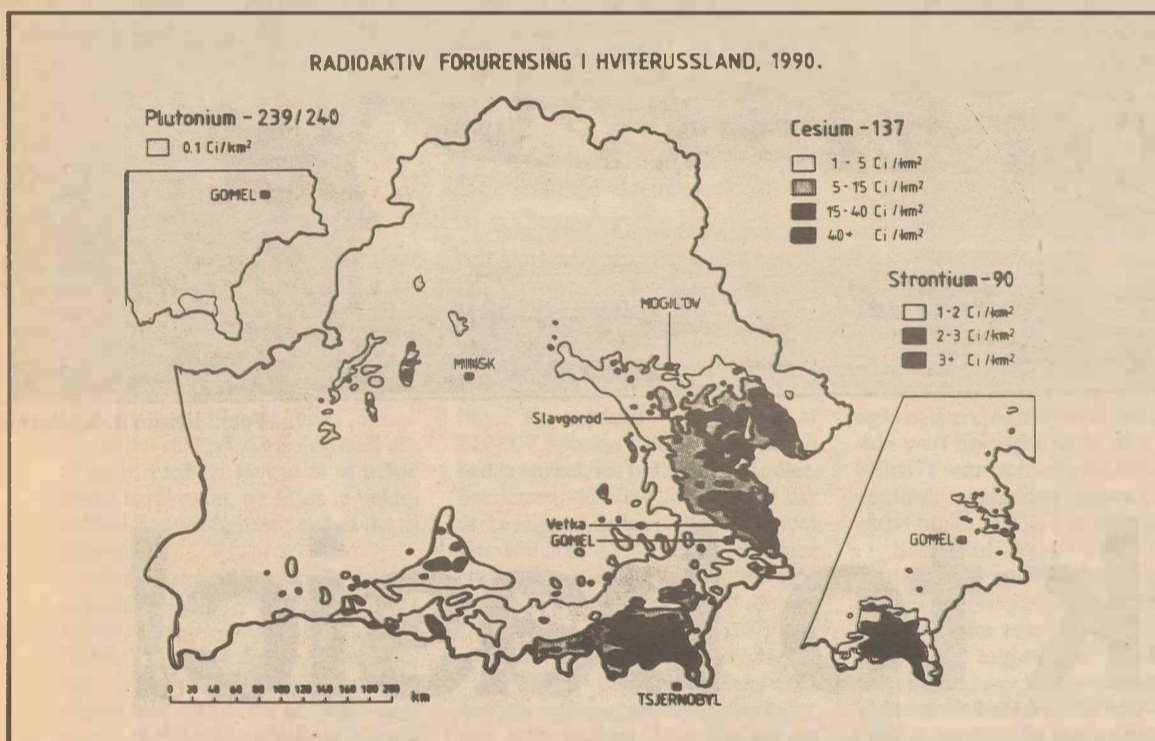
Etter Tsjernobyl-ulykken 26 april 1986 har 125 000 mennesker måttet flytte. I følge en rapport fra Institutt for strålehygiene; "...viser betydelige områder så langt fra reaktoren som 300-400 km tilsvarende og svært høye verdier av radioaktivitet som områdene i en avstand på 30 km fra reaktoren som ble umiddelbart evakuert".

Bare 250 km fra norskegrensa ligger et atomkraftverk av samme typen som det som nettop ble nedlagt i Greifswald i det tidligere DDR fordi det var for gammeldags og farlig. En sovjetisk atomubåtbase ligger bare 50 km fra Norge. På Kola og havområdene rundt er det tilsammen 200 atomreaktorene og ca 1000 atomstridshoder. Det er også fem lagre for atomavfall på Kola-halvøya.

Gordon Christensen fra miljø og strålevernsvdeling, institutt for energiteknikk på Kjeller, mener at trusselen vil være større ved en atomulykke enn ved utslipp i havet. Tsjernobyl-ulykka viser at radioaktivitet sprer seg hurtig i luft, sa Christensen. Bare to dager etter ulykken viste filterstasjoner i Norge høye konsentrasjoner. Det var 30 beq radioaktivt cesium og 18,5 beq radioaktivt jod pr. kubikkmeter luft. Derimot sprer atomforurensning seg sakte i havet. Christensen viste til utslippene fra Sellafield i Irskesjøen, og at disse utslippene ikke hadde ført til skadelige doser radioaktivitet i fisk eller mennesker som spiste fisken.

Statistisk sett vil det skje en atomulykke hvert femte år i hele verden. På Kola har det allerede skjedd en ulykke og en nesten-ulykke med atomubåter. Atomubåten Komsomolsk med to kilo plutonium og to atomtorpedoer er sunket og ligger på bunnen i Barentshavet.

RADIOAKTIV FORURENSING I HVITERUSSLAND, 1990.

Voldtatt øyparadis

I mars 1954 sprengte USA den til da største av til da 66 atomprøvesprengninger. Nedfallet fra hydrogenbomba nådde stillehavsoya Rongelap 48 timer etter sprengninger. De helsemessige konsekvensene for beboerne av det tidligere øyparadis på Marsch-

all-øyene var alvorligst hos barn. 39 % av befolkningen på Rongelap fikk svulster i skjoldbruskkjertelen. 13 av 32 svangerskap på Rongelap endte med abort. Dette kommer fram av etterretningsrapporter som først er frigitt 20 år etter sprengningen.

Barnepsykiater Anne Grieg mente at antallet aborter kunne vært større, da kvinnene skammet seg over å ha født misfostre, og skjulte dem. Et av barna ble født uten bein i kroppen, et annet uten skalle, et var uten armer. Et var født uten kropp og øyne. Alle disse barna døde etter kort tid. Av abortene var det noen som lignet drukkede. Det var så mange barn med medfødte misdannelser at de fikk et

eget navn. Kvinnene kalte dem for manet-babyer. Også hos voksne ble registrert hornlignende beinutvekster oppå hodet.

I følge overlege Jan B. Reitan fra statens institutt for strålehygiene oppstår det kromosomforandringer som følge av store mengder radioaktivitet. Dette er en indikasjon på at det også kan oppstå kreft. Slike kromosomfor-

andringer er også registrert i området rundt Tsjernobyl etter ulykken. Reitan mente likevel ikke at det var påvist skader på grunn av radioaktiv forurensning i Norge.

Grieg mente at det var de samme typer av skader i Sovjetunionen etter Tsjernobyl-ulykken og prøvesprengningene i USA som ved Rongelap. Etter Tsjernobyl er det i følge Grieg registrert de samme medfødte misdannelser som ved prøvofeltene i Utah i USA. Som etter prøvesprengningen ved Rongelap ble det også etter Tsjernobyl og i Utah registrert slike beinutvekster oppå hodet.

Grieg sa også at innbyggerne på Rongelap hadde fått mangelfull legehjelp. De Amerikanske legene var mest interessert i registrering og forskning. Da et japansk legeteam ville komme til øyene etter anmodning fra befolkningen, ble de nektet visum.

I følge Fredrik Heffermehl avslører de nylig frigitte rapportene at det amerikanske forsvarvet visste at vindretningen sto mot øya Rongelap da de sprengte atombomba i stillehavet.

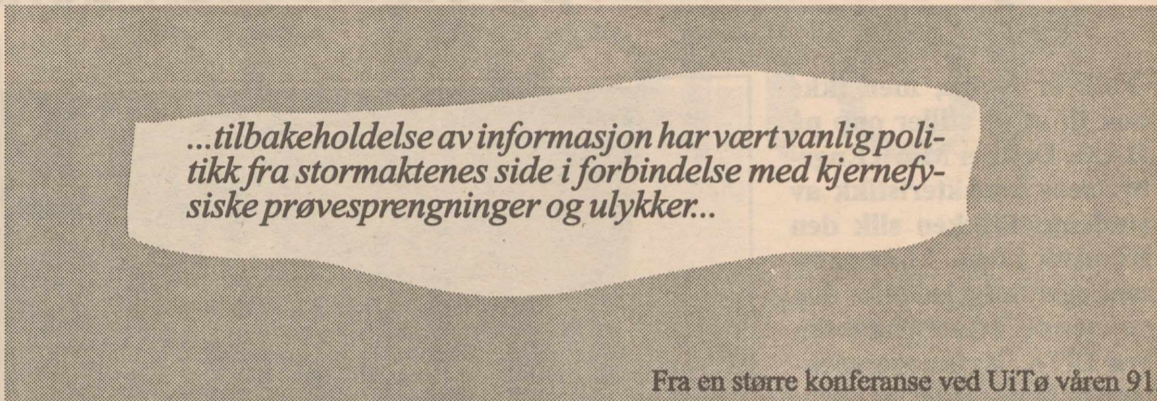

Nyfødt og stråleskadd

De første hundre Sovjetiske atomprøvesprengningene på Novaja Semlja på sekstitallet foregikk i atmosfæren. Myndighetene vurderte situasjonen på sekstitallet så alvorlig at det i all hemmelighet ble utarbeidet evakueringsplaner for Øst-Finnmark og Nord-Troms, mens befolkningen levde i lykkelig uvitenhet. I følge sametingsrepresentant Nils Aslak Sara ble befolkningen i Øst-Finnmark utsatt for stråling som ligger over den internasjonale faregrensen. Og befolkningen fikk ingen om hvilke tiltak de kunne ta. På konferansen kom det fram at tilbakeholdelse av informasjon har vært vanlig fra stormaktens

all evighet...

viktigheten av at informasjon kommer oponio-
n for øre, samt den bevisste fortieelse myndighete-
nar bedrevet når det gjelder farene ved ulykker
prøvesprengninger. Konferansen samlet en bredt
mensatt naturvitenskapelig, medisinsk og juri-
k kompetanse, foruten naturvernsorganisasjo-
n og politikere.

Fra en større konferanse ved UiTø våren 91.

Befolkningen føres baklyset

Mangelen på informasjon uthuler internasjonale avtaler og bagatelliserer farene, mente blant annet Fredrik S. Heffermehl, jurist og ekspert i internasjonal rett og Anne Grieg, barnepsykiatriker. Heffermehl mener at USA heller ikke var interessert i at informasjon om atomulykker i Sovjet skulle bli kjent, da det ville skape skepsis også til deres eget atomprogram. USA skjulte i tyve år den helsemessige katastrofen de hadde nedkallt ved sitt atom-eksperiment i 1958, da de avfyrte en hydrogenbombe ved den bebodde stillehavsøya Rongelap. De visste også at vindretninga sto rett mot øya.

—Det er ikke av militære grunner slikt holdes hemmelig, men for å verne mot folks harme og politiske konsekvenser av slike statlige forbrytelser. Siden vi mangler internasjonal domsmyndighet og tvangsfullbyrdelse, blir gjennomføringen av internasjonal rett avhengig av offentlighet og tilgang på informasjon sier Heffermehl til Utopia. Og de respektive myndigheters praksis på dette området har vært å holde opplysninger tilbake og dysse sakene ned.

Da et sovjetisk atomkraftverk i Ural gikk i lufta i 1958, fikk det amerikanske etterretningsvesenet straks rede på dette. Likevel ble ikke ulykken kjent før i 1977. Heffermehl mente at hemmeligholdelsen fra amerikansk side skyldtes at det ville skade tilliten til amerikanernes eget atomprogram. Hvis et sovjetisk atomkraftverk kan gå i lufta, kan vel et amerikansk også.

Atomvåpen er ufarlige

I følge Heffermehl finns det inter-

nasjonale konvensjoner når det gjelder ferdsel og bruk av territorier. Carl A. Fleischer, som regjeringens rådgiver i internasjonal rett, skriver i følge Heffermehl at alle har rett til fri ferdsel, men ikke å hindre andres, noe som har vært tilfellet ved Sovjetiske prøvesprengninger som noen ganger har gått så langt vest at de har sperret av rike fiskefelter. Likeledes finns det allminnelige bestemmelser for forurenning, som også gjelder militær aktivitet. Imidlertid er etterlevelsen avhengig av at folk får informasjon, sa Fredrik Heffermehl i sitt innlegg.

Sikkerhetspolitikk

Det finns i dag avtaler mellom Norge og Sovjet om utveksling av informasjon om atomprogrammer, sier Heffermehl til Utopia. Men det militære programmet holdes utenfor avtalene om informasjon i ly av sikkerhetspolitikken. Og det er her vel så store farer ligger. Et eksempel er de atomminer som USA hadde utplassert i Europa fram til høsten 90. Disse

Fredsmarsj fra sommeren 1981.

NPS-foto

våpnene er avhengig av å ha en kraftig sprengladning som tennsats for å utløse atomstridsladningen. Den tennsatsen som fantes i de amerikanske våpnene var imidlertid for å få maksimal effekt gjort så kraftig at den var på nippet til å være selvantennelig. Det vil si at atomvåpnene kunne gå av av

seg selv. Heffermehl opplyser at det finns ca tusen atomstridshoder på Kola. Det er dette og gamle og dårlige atomubåter som synker vi har igjen etter den kalde krigen.

Paradoksalt nok får vi usikkerhet i ly av sikkerhetspolitikken avslutter Heffermehl.

Sovjetiske prøvesprengninger

Hemmelige evakueringsplaner for Finnmark

forbindelse med kjernefysiske prøvesprengninger og ulykker.

Den faren de sovjetiske prøvesprengningene på Novaja Semlja innehar blitt totalt dysset ned av myndighetene. På spørsmål fra salen til myndighetenes hemmelige evakueringsplaner for Finnmark på sekstitallet på grunn av de store atomprøvesprengningene, svarte representanten fra sikkerhetsvesenet eller de andre i ekspertpanelet eksperter fra de statlige myndighetene som har drevet med informasjon om radioaktivitet og radioaktivitetsfall satt, til saken. Som satt i spørrepanelet kunne

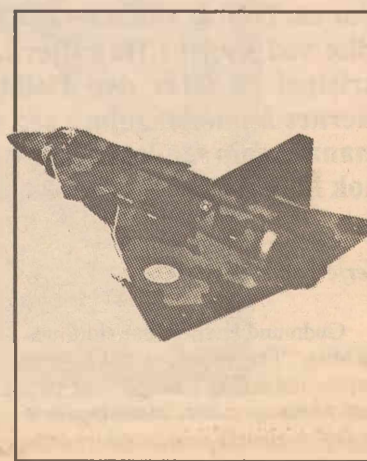
imidlertid bekrefte at det hadde vært slike evakueringsplaner. Både samsamingsrepresentant Nils Aslak Sara, Håkon M. Pettersen fra aksjonen mot atomtrusselen fra Novaja Semlja og Frode Haaland fra Bellona kjente til evakueringsplanene. I følge Frode Haaland inneholdt beredskapsplanen i forbindelse med de sovjetiske prøvesprengningene på sekstitallet midlertidig flytting av barn og innflyvning av melk til Øst-Finnmark og deler av Troms. Dette var fordi melka i området hadde for høyt innhold av radioaktivt Cesium. Statens institutt for strålehygiene har imidlertid holdt disse opplysningene tilbake. Disse opplys-

ningene sto også å lese i Lofotposten for tre uker siden, og har ikke blitt motsagt fra offisielle hold.

Nils Sara viste til en undersøkelse fra 1965 i Kautokeino. Reindriftssamer hadde fått 13 millisivert pr. person radioaktiv stråling etter prøvesprengningene på Novaja Semlja. Tallet for andre fra Kautokeino var 9 millisivert, mens gjennomsnittet for befolkninga i Norge var 1 millisivert pr. person.

I følge Cappelens leksikon ligger den internasjonale faregrensa for radioaktivitet på fem millisivert pr. person. Det var denne grensa som lå til

grunn for den norske grensa på 600 bequerel pr. kg kjøtt etter Tsjernobyl. Det vil si at hvis en spiser mindre enn to kilo kjøtt pr dag i to år, og kjøttet har et innhold av 600 bequerel eller lavere, holder en seg under grensa på fem millisivert. Sara mente at radioaktiv forurenning ville sparke beina under primærnæringene fordi ingen ville kjøpe produktene, og at dette ville slå spesielt negativt ut for samene og andre etniske grupper som tradisjonelt lever av primærnæring i nord-områdene. Reindrifta tapte 100 millioner etter Tsjernobyl, og en regner med at virkningene vil vare i ti år, sa Sara i sitt innlegg.

Ny sjef - nok en gang

Tredje SU-lederen på ett år. Men denne gangen en kvinne!

-Folk er ivrige, men ikke nok til at de stiller opp på HAM. Dette er Marit Engbretsenens karakteristikk av studentpolitikken slik den framstår i dag. 21 år gammel, og nyvalgt leder for den voksende studentmassen ved UiTø. Kvinneperspektivet er hennes hjertes barn; -I dag undervises det, kanskje ubevisst, for menn, av menn. Og det er menns forskning som er mest interessant, fordi den henverder seg til menn, og godkjennes av menn. Selv om vi har en likestillingslov, så er det veldig få kvinner som tar hovedfag, og enda færre tar doktorgrad. Men kvinnepolitikk er bare en av mange ting den ferske SU-lederen gløder for.

Arne Hauge

Denne våren skulle Marit Engbretsen tatt fagene fransk og matte, men forteller at hun bytter til sosiologi når hun er ferdig med vervet som øverste talskvinne for UiTø-studentene;

-Jeg er valgt fram til jul, men en SU-leder bør sitte mer enn bare ett halvt år, vi må etablere noe fast, få en kontinuitet. Jeg ble valgt inn på radikalt grunnlag, og selv om jeg ikke er medlem av noe politisk parti, så stemmer jeg SV.

Tror du eldre studenter gidder lytte når en så uerfaren som du skal være studentenes øverste leder?

-Jeg begynte ved Universitetet i Tromsø så sent som våren 1990, og dette er kanskje ett minus, men det håper jeg å veie opp med lyst og engasjement. Man må være ung og fersk idealist, fordi man stivner i systemet etter hvert. Dessuten foregår det et generasjonsskifte i studentpolitikken, mange av "pampene" slutter. Og når det er sviakt i rekrutteringen,

Første kvinnelig SU-leder på lang tid.

Foto: Roy Østensen

blir det fort uerfame og unge studentpolitikere.

Hva er din mening om de SU-lederene det siste året? Kritiserer du at de bare satt et halvt år hver?

-Øystein Berglund gjorde mye bra, han klarte for eksempel å trekke folk til Hovedallmøtene, men det går ikke an å "rydde opp" i studentpolitikken

på ett semester, slik han hadde satt seg fore.

Jeg kritiserer heller ikke at Sommerlund nå drar til NSU, det er viktig at Tromsø har en person i Studentunionen. Under velferdsaksjonen, da studentene trakk sine representanter fra Samskipnaden i protest, fikk vi her oppe liten støtte fra NSU. Det er ikke noe skille mellom lokal og nasjonal studentpolitikk, snarere enn naturlig

sammsheng.

Kampsaker?

-Jeg brenner for et nærmere samarbeid mellom Samskipnaden og Universitetet, men også for tiltaket fra ledelsen om opprettelsen av skrivetrening og læreteknikkurs på ex.phil nivå. Men noe av det som opptar meg aller mest er kvinnepolitikk. NSU

vedtok et kvinnepolitisk program som det har vært lite helhet, og selv om vi har en likestillingslov, så er det fortsatt få kvinner som tar hovedfag, og enda færre tar doktorgrad. Selv om det er svak overvekt på lavere grad, så tror jeg for må vi se på mekanismene som hindrer kvinnelige forelesere, pensum som er skrevet av kvinner, samt på kvinnelig forskning.

Siste Hovedallmøte ble veldig spennende fordi alle gikk. Din reaksjon på det?

-Jeg ble frustrert. Når folk er interessert i behandlingen av studiemeldinga, og går sin vei, til tross for at de ble valgt inn i SU, så er det veldig særlig pent å se på.

Hva er årsaken til denne sterke interessen for studentpolitikk?

-Studentrollen er endret i forhold til tidligere, er mange flere typer studenter som det samholdet som før, man har familie, man bruker mer tid på hobbyer og kjente.

Men studentene hadde da en familie på sytti-tallet også?

-Ja, men det var flere oppgjør enn nå, flere rebeller. Det er ikke slik i dag, studentene skal bli styrt. Kampen for studiefinansieringen, for bedre velferd for studenter, er tapt på forhånd. Vi blir satt i sammenheng med andre svake grupper i samfunnet.

Men gjør egentlig studentene fortjente til bedre velferd, når de lenger er "rebeller" slik som i sytti-tallet?

-Studentene burde, som tidligere, mer av et velferds-samfunn, ha de samme velferdstilbud som de andre i samfunnet. Slik er det ikke nå, studenter som gruppe svært uteløst utenfor det "sikkerhetsnett" som samfunnet har bygget opp.

Studentpolitikk er dessuten blitt mer rodd, det tar lang tid å utrette seg, og det er bedring av totale studentene. Dette gjelder også fagområdene. Det er mulig at universitets- og høyskolekvalitet har vært nedprioritert.

I alle fall; Studentutvalget bør være et sted som er åpent for studentene. Så stikk oppom og velg nybakt SU-leder Marit Engbretsen.

Drøm eller et mareritt?

For ca. 1200 år siden samlet Harald Hårfagre Norge til ett rike ved slaget i Hafrsfjord. Ca. 200 år etter ble Norge kristnet av Olav den Hellige. I dag prøver Gudmund Hernes å udødeliggjøre seg som "Gudmund den gode" - mannen som samlet undervisningsnorge til ett rike. Riktig nok ikke med sverd og øks, men med penn og papir...

Terje Thomsen

Gudmund Hernes siste stortingsmelding "Fra visjon til virke - om høyere utdanning i Norge" har blitt møtt på mange måter, fra næringslivet og fagbevegelsen som betrakter dette

som en ny utdanningspolitisk æra til en del studentorganisasjoner som betraker dette som nådestøtet for lik rett til høyere utdanning.

Senterungdommen

Sentralstyret i senterungdommens landsforbund mener at den nye stor-

tingsmeldingen i alt for liten grad tar opp spørsmål om studiefinansiering og studentvelferd, og vil i denne sammenheng ha en ny stortingsmelding våren 1992 som omhandler dette. Videre støtter SUL forslaget som fremkommer i meldingen om en rentenedsettelse på 1% på alle studielån, men at heltidsstudenten må gjeninnføres, noe de vil gjøre ved å øke stipendandelen med 300 millioner - noe som vil medføre ca. 3000 kr mer pr. student

Mjøes og norgesnett

I dagbladet 15 mai 1991 skriver rektor Ole D. Mjøes at hovedmålsettin-

gen i stortingsmeldingen er å samordne og utvikle et utdanningsnettverk i Norge, noe Mjøes mener er en god målsetning selv om dette medfører en reduksjon i antall høyere utdanningsinstitusjoner fra 177 i dag til ca. 30 i fremtiden. Mjøes etterlyser imidlertid konkrete tiltak i stortingsmeldingen om satsing på utbygging av studentboliger, studentbarnehager eller større tilskudd til studentsamskipnadene. Han avslutter likevel med å si at 1991 kan bli startåret for at utdannings-Norge blir samlet til ett rike.

Utdanning på EFs premisser

Norges Kommunistiske student-

forbund mener at denne stortingsmeldingen vil forsterke enstrekingen innenfor høyere utdanning. EF-leder Hans Olav Brendberg sier til kampen 4 mai: Enstreking for seg selv annet til ensartede opptakskravene og en lik styringsform i lærested og en rekke andre tiltak skal sikre myndighetene kontroll over utdanningen. Dette medfører faglige friheten forsvinner, og utdanningen skal tjene næringslivet og maktens interesser.

Stephen King of horror

Fra boka: Cycle of the Werewolf.

hotellet fra omverden. Men det viser seg snart at de ikke er alene, bygningen har en luguber historie og en egen evne til å få mennesker i sin makt...

Boka "Cycle of the Werewolf" ("Varulvens år"), har en litt annen vri enn den vi vanligvis opplever i Stephen Kings romaner. Historien blir servert i små noveller som tar for seg hver måned gjennom året.

Her blir vi kjent med varulvens månedlige bestialske trekk i et ellers så stille og rolig bygdesamfunn. Udyret skremmer befolkningen blodig ved hver fullmåne, men ellers går vedkommede omkring som en av bygdefolket. Spørsmålet er bare; Hvem er det..?

Dette er bare noen av grøsserkongen verker. Mange av Stephen Kings bøker er oversatt til norsk, men det anbefales også at bøkene leses på engelsk, da noen av oversettelsene er av dårlig karakter.

Du lurar sikkert på hvorfor jeg trekker fram grøsserhistorier i sommerhalvåret, da det er lyst døgnet rundt. Hvis noe skal skje, så skjer det ihvertfall ikke nå, tenker du vel.

Det eneste jeg vil si til det er; Vær nå ikke så sikker...

Enhver bokhandler med respekt for seg selv og sine kunder, fører Stephen King. Enten i biligutgave, eller innbundet.

Ha en god, grøssende sommer!

Agnes Berg-Hansen

Neglene forsvinner foruroligende fort, nakkehårene står i giv akt, blikket ditt søker urolig ut i rommet for n'ete gang, bare for å sjekke om du er alene...

Stephen King greier det alltid. Før du åpnet boka var innstillinga at dette er bare tøys, men etterhvert som arkene bygges opp til venstre er du vel ikke så sikker lenger...?

Stephen King - amerikansk grøsserforfatter. 27 bøker har han gitt ut, flere av dem kolosser på omkring 1000 sider. 89 millioner bøker har han solgt, men selv om han leses i hele verden er det nok filmatiseringene av hans verker som har gjort han viden kjent. Den mest kjente filmen er nok uten tvil "Shining," - "Ondskapens hotell." Hvem har ikke sett Jack Niholson som forvandles til en terrormaskin på det vinter-tomme Hotel Overlook.

Han kan dette med å sjokkere denne bestselgende Stephen King, som også har skrevet under psevdonymet Richard Bachman, og som oftest bruker han overnaturlige ting for å bygge opp en ekstra skremmende ramme rundt historien. Han spiller på dette med folks innebygde usikkerhet om slike fenomener, og er ute etter å få leseren til å sitte igjen med en ekkel følelse av at det kan være noe i det.

Når han i tillegg trekker fram temaer som er kjente, og som har gått som myter fra gamle tider av, blir man ekstra interessert.

Stephen Kings historier tar som regel utgangspunkt i et gjennomsnittssamfunn, historiene har et persongalleri med gjennomsnittsmennesker, -det kunne like godt vært deg eller meg. Men etterhvert som boka skrider fram, skal jeg love deg at det ikke er mange gjennomsnittshendelser. Forfatteren driver gjennomført

psykisk terror mot sine lesere.

I boka "Pet Sematary," eller "De levende døde," som den heter på norsk, møter vi familien Creed som søker en rolig tilværelse på landet. Men tilværelsen blir ikke fullt så rolig som de hadde forestilt seg når de blir kjent med dyrekirkegården som ligger like i nærheten. Her har barn i årtider begravd sin kjære kjæledyr. Louis, familiefaren, får også kjenneskap til den gamle indianer-

gravplassen rett bak, og dette kommer til å bli skjebnesvangert for ham og familien...

Filmatiseringa av "Shining" gjorde Stephen King virkelig kjent. Men det er vel ikke fullt så mange som har lest boka. Handlingen utspiller seg på Hotel Overlook, der Jack Torrance skal tilbringe en vinter med sin kone og sønn. Hotellet har bare åpent i sommerhalvåret, og Jack skal være oppasser den tida vinteren avskjærer

I generasjoner har barna begravet sine døde kjæledegger på dyrekirkegården. Marsvin, kaniner, katter og hunder blir omsorgsfullt stedt til hvile her oppe i skogen - like ved den legendariske indianergravplassen.

Om dagen er stedet fredfullt nok - men så snart mørket faller på, inntrer uhyggelige forandringer. En gammel kvisthaug tar form av hvite knokler, vindens sus i trærne høres som stemmer - det er som hele stedet får nytt liv...

Faksimile av "Pet semetary," - på norsk; "De levende døde."

Som et lysende slott ligget Hotel Overlook der med sine mange rom og nesten like mange tragedier - tragedier som ligger skjult under et glemselens slør. Likevel er det som om det onde lever der. Noen eller noe har besatt det tomme hotellet...

Faksimile av "Shining," på norsk; "Ondskapens hotell."

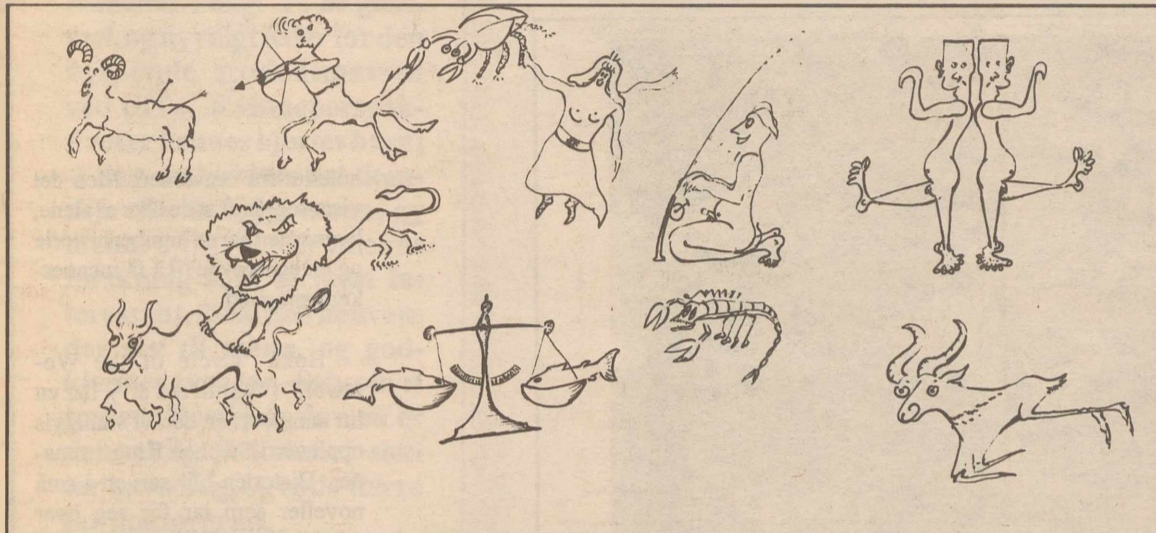
L'horoscoputimus

Utopias to drevne og akademisk utdannede stjernejournalister (bostavelig talt) har i flere uker drevet nitidige studier av de mest banebrytende verker vi fant av universitetsbibliotekets forbuasenede og imponerende store mengde med astrologisk-litteratur og forsknings-oppgaver. Med vårt

vitenskaplige og skarpt kritiske blikk kan vi etter megen slit og strev, servere dere resultatet. For å bevise den vitenskapelige vanntettheten i arbeidet vårt vil dere på slutten av hver stjernetegn, finne en ugjenn-drivelig og forbausende sann spådom.

Tsarinnen A.K. de Grosse &
Torn van der Sartre

Tegning: Arne Hauge

Aries, VÆREN

22.mars til 20.april

Du kommer til å jobbe meget hart for å oppnå et egoistisk mål i tiden som kommer, og du kommer til å studere flittig et emne som (burde) interessere deg. Husk at du ikke alltid tenker like logisk selv om du tenker raskt, din slask.

KJÆRLIGHET: Vårbrunsten din blir helt ekstrem i år, så glem derfor ikke romantikken.

SPÅDOM: Du har akkurat nå på deg en dongeribukse og denne måneden vil du få meget markante Mars-benevelser.

Taurus, TYREN

21.april til 21.mai

Den som er født i Tyren er praktisk, pålitelig, tolmogdig og bestemt. Du er ingen rask tenker og litt for glad i mat. Se opp for en stor utfordring som venter deg i slutten av måneden.

KJÆRLIGHET: Du er hengiven og sensuell av natur, og setter pris på kroppen og det den har å gi. Farlige momenter i den yrende vårtime.

SPÅDOM: De fleste av dere tyrer får en bursdagspresang i denne måneden.

Gemini, TVILLINGENE

22.mai til 22.juni

Du vil bruke din evne til å bruke ord og tenke rask i den nærmeste fremtid, både skriftlig og muntlig. Pass deg for å ha mer enn to baller i luften både når det gjelder en forestående test og...

KJÆRLIGHET: Til tross for ditt store kontaktbehov bør du ikke prøve deg både på tvillingen og tvillingsøstra/broren samtidig.

SPÅDOM: Noen av dere tvillinger kommer til å få en bursdagspresang denne måneden.

Cancer, KREPSEN

23.juni til 23.juli

Dropp den dårlige samvittigheten som konstant følger deg, for nå har du endelig fått noe å virkelig bekymre deg for: en grusom og nådeløs dødsprøvelse skal forsøke å meie deg ned, men din gode hukommelse og fantasi vil (kanskje) redde deg.

KJÆRLIGHET: Dropp den dårlige samvittigheten som konstant følger deg, for nå ... etc.

SPÅDOM: Du sitter nå tilfeldig-

vis og leser Utopia nr.4 -1991.

Leo, LØVEN

24.juli til 23.august

Som den bestemte "jungelens konge" du er, vil du i nær fremtid, med mot og dristighet, kaste deg ut i gjennomførelsen av en oppgave du har satt deg fore. Du går alltid løs på store oppgaver, kanskje litt for store. Tenk på det neste gang du blir sur på en altforstreng dørvakt.

KJÆRLIGHET: Du vil like det godt om en annen blir forelsket i deg denne måneden.

SPÅDOM: Du vil finne en beskrivelse som dekker deg i denne spalten.

Virgo, JOMFRUEN

25.august til 23.september

Som student vil du få satt dine jomfruelige fagkunnskaper på en alvorlig prøve i tiden som kommer. Din manglende selvsikkerhet kan knekke deg så derfor: Cheer up, don't worry be happy no matter what goes wrong.

KJÆRLIGHET: Dine manglende seksuelle følelser (S.Geddis) kan føre til vanskeligheter om du har en krevende partner.

SPÅDOM: I disse dager har du feiret nasjonaldagen til et kjent land.

Libra, VEKTEN

24.september til 23.oktober

Din sterke rettferdighetssans kan få en alvorlig knekk i en stor prøvelse som ankommer snart. Du liker ikke unødvendige anstrengelser men den testen kan det lønne seg, for deg, ikke å si nei, til.

KJÆRLIGHET: Tross ditt ønske om en perfekt partner, finner du den ikke (merkelig nok), og du kaster deg hodestups ut i et eller annet slags forhold.

SPÅDOM: Om to måneder er du ca. midt i ferien din.

Scorpio, SKORPIONEN

24.oktober til 22.november

Du ønsker å befri deg fra en hindring som ligger i nær fremtid, med du må bare stå på og bane veien for et nytt liv. Og så vil sola atter skinne over horisonten (faktisk hele døgnet).

KJÆRLIGHET: Du er den beste og mest lidenskapelige partner, av alle zodiakens typer - husk det!

SPÅDOM: I dag har du på deg

rent undertøy.

Sagittarius, SKYTTE

23.november til 22.desember

Du er et av de to mest fatastiske stjernetegn og behøver absolutt ikke å bekymre deg for noe som helst. Alt vil gå som en drøm, og den prøvelsen som hastig ankommer deg...pytt! det er da ingenting for en skytt!

KJÆRLIGHET: Jeg tør ikke si hvor flott det kommer til å gå. Det blir helt...helt ubeskrivelig.

SPÅDOM: Du som er skytt og leser dette er helt fantastisk.

Capricorn, STENBUKK

23. desember til 19. januar

Evnen til å tenke og handle raskt har dessverre uteblitt hos deg. Så den prøvelsen du blir utsatt for nå snart, kan du regne med fører deg rett ned i avgrunnen. Ditt stjernetegn hadde den uheldige sjebne å falle mellom to gullstoler.

KJÆRLIGHET: Du har en tendens til å være litt følelsesmessig kjellig, og ser det som din hovedoppgave i et forhold å være en forsørger. (sitat S.Geddis)

SPÅDOM: Du kommer til å dø en gang i livet.

Aquarius, VANNMANNEN

20.januar til 19.februar

Med din intelligens og forutseenhet overvinner du med lethet en stor utfordring som kommer snart. Med din sjarm og oppfinnsomhet surfer du gjennom livet, og er alltid på en bølgetopp, tror du - til tross for fjærsteiene som skraper deg oppover ryggen.

L'AMOUR: Våren vil føre med seg mange fine og vårlige følelser. La de slippe ut, og inn.

SPÅDOM: En tid fylt av sol venter deg.

Pisces, FISKENE

20.februar til 21.mars

Du er bare en følelseskump. Du føler snarere enn vet hva som er riktig, og det kan være godt å ha med seg på den store prøvelsen som snart kommer. Flykt ikke fra dine problemer da du er spesielt svak for narkotisk forgiftning.

KJÆRLIGHET: Luften er så full av følelser at du kan klatre i den, og GJØR DET!

SPÅDOM: Tiden går, akkurat nå.

DIKT

Åååå... Jeg vil så gjerne dikte
jeg blir nesten gal.

Kom med en hest og en ridesal
så jeg kan flykte i hopp og i sprang.
Jeg har slik trang!

Ned ved ei elv vil jeg sette med ne'
og bare vente på at allting kan skje.

Der vil jeg dikte om
alt det nære

om det som betyr noe
med det å være!

Kanskje en maur...?

Nei, det kan være det samme
nå kjenner jeg musklene stramme.

Åååå... mauren er flittig
mens jeg er vanvittig
som flipper ut her
med eksamen så nær...

Av Tone L. Lu

Ensomhet

Jeg liker ikke morgendagen,
den kommer for brått.

Den kommer med alt jeg har fortrent.
Alt som er sådd, er forvrent av en tid som kun er
brodd.

Uvirkelighet,
hvileløshet,
ensomhet fordi jeg vet.

O' kvindel!

Det er dager hvor tankene er tunge,
dager hvor skjebnen har blottet sin natur.
det gir lengsel og liv,
men kvinde; tungsinnet svir.

I skyggen av lykken, blafrer livet med et ventende smil

NJUNIS

Njunis, det er trist,
så er de kommet for din sjel til sist.

Du skal males til grus til sangen av Sandelvas sus,
knuses til grus.

Små monumenter på dagens retorikk,
skjenende på skinner av skjør kjeramikk.

Det er leit, men det er med oss mennesker slikt fatt,
at alt som er vakkert skal rives bort på en natt.

Du så vel for meget der du sto i din ro,
og betraktet det hele i hoderystene vantro.

Kan du fortelle meg, du gamle og vise,
er verden fortsatt til å spise.

Svein Anders Li

SIDE
13

ROMPE

HUMOR...

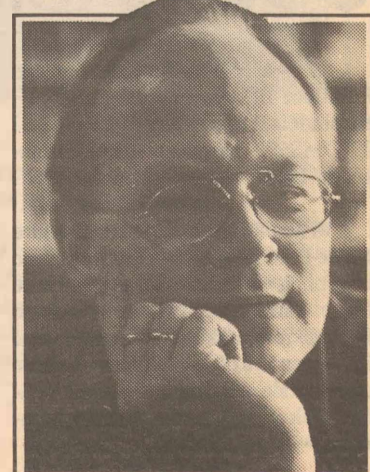
Prelatens hjørne

Kjære student, takk for at du vil høre på en halvgammel pastor som gleder seg over vår og lengter etter sommer. Nå er det kun kort tid så kan vi folde oss ut i solen og nyte en velfortjent ferie. Det er bare en liten ting som må gjennomføres først, nemlig eksamen. Et flerhodet uhyre som truer med å suge oss ned i et fortvilelsens mørke. Frykten eter sjelen, heter det i et gammelt ord. Frykt ikke min venn, for det kommer et liv etter denne onde tid også. Det er jeg et levende bevis på. Hold ut og press deg selv noen uker, så skal du også få kjenne gleden av å ha gjort et skikkelig dagsverk. Bare så synd at våren forsvant uten at du helt oppdaget hva som skjedde. Når du om en stund er ferdig med å vise dine kunnskaper for de ærede sensorer, så kan du gå i bibliotekets hylle og låne boken; "Det tapte forrår" av Hans Scherfig. Den kan du kose deg med på stranden og tenke over hva du går glipp av. En ungdomstid uten vårkåthet og naturglede.

Du har nok allerede oppdaget at det er vår og at saftene stiger i kroppen. Du vet at forelskelsen er et ekte kjennetegn på årstiden. Hør på et råd fra en gammel mann; forelsk deg ikke i et eksamenssemester. Jeg gjentar; ligg unna det annet kjønn, gå i hi og tenk på eksamen. Alt du gjør tar krefter og fører tanken vekk fra de sanne akademiske gleder. Tenk på skjønnheten i en Laudabilis, og vit at det er en glede som varer. Kjærlighetssorg, angst og sjalusi kommer tidsnok. Det kan du hengi deg til med all din kraft etter eksamen. Men så er det jo et sørgelig faktum at det er så lite nærhet og varme å hente fra en bok. Som kjent lever ikke mennesket av ord alene, men trenger fellesskap med sin art.

OK,OK,OK-Så er det umulig å kontrollere følelser og lengsler. Vi er naturens barn som følger den syklus som er gitt oss å leve under. Men vit at du har god tid. Livet er ikke oppdelt i semester og ferier, men er et hav som vi kan flyte i. Tiden er god for den som tør å la dagens oppgaver fylle en med fornøyd glede og takknemlighet. Se på følelser og yrhet som en belønning, ikke som en tvangsmessig nevrose som du er nødt til å få leve ut. Det er godt av og til å konsentrere seg om seg selv. Tåler du å leve alene har du også en større sjanse for å tåle forelskelsen når den besøker deg. Og ikke minst; ta de slag som kommer når man kaster seg ut i livets gleder uten sikkerhetsnett. God sommer min venn, jeg er her for å ta i mot deg til høsten også, - uansett hvilken sinnstemning du da måtte være i.

Med sommeryr hilsen,
din venn Dagfinn,
pastor loci/o

STUDENTPRESTEN

Dagfinn Magnus er ansatt av Den Norske Kirke for å arbeide blant studenter og ansatte ved Universitetet og høyskolene i Tromsø. Presten er åpen for samtaler om religiøse-, personlige-, og sosiale problemer, samt faglig-teologisk rådgivning

Kontor i Breivika (IMR-biblioteket),
tlf. 44 097, priv. 58 065

InterRail
og
Flybilletter.

Tlf: 21 500

R. Amundsenplass 1

BENNETT

UNGDOM OG STUDENTER

DEN FRIE REISE

**INTER-RAIL
FOR ALLE!**

For deg under 26 år

KR. 1800,-

For de "gamle"

KR. 2600,-

24 land i Europa + Marokko og
båtforbindelsen Brindisi-Patras.

Ta toget.....

Oslo: (02) 45 32 00 Bergen: (05) 32 64 00

Tromsø: (083) 75 820 Ås: (09) 94 11 20

NY BUTIKK I OSLO:

Nedre Slottsgt. 23 Tlf. (02) 42 01 20

UNIVERS
REISER A.S.

KONSULENTEN FOR UTENLAND- SKE STUDENTER

har redusert
kontortid i mai
og juni måned.

Kontortid kun
onsdager kl 12 -
15 eller etter av-
tale.

Tlf: 44 986

Sosialtjenesten

Ta kontakt hvis du trenger råd og veiledning ved personlige og sosiale vanskeligheter eller studieproblemer som ikke er faglige.

Du kan også be om informasjon av forskjellig art og få vite hvor du skal henvende deg i helse- og sosiale spørsmål og juridiske saker.

For norske studenter:

Sosialkonsulent Ann Torunn Olsen

Kl. 09.00 - 15.00 alle dager untatt torsdager.

Sosial consult for foreign students:

Ane-Marie Hektoen

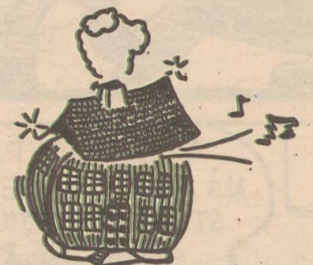
The office is open from 09.00 - 15.00 Monday, Tuesday and Wednesday.

Appointment can be made either in person or on the telephone. Call 75 025.

Husk å benytte deg av HELSEFONDET, som gir deg delvis dekning av utgifter til tannbehandling, briller og linser, fysioterapi og andre helsemessige utgifter. Se etter reglementet som er oppslått på tavler rundt om på instituttene.

Psykolog: Henvend deg til sosialtjenesten vedrørende informasjon om psykologitjenesten.

Sulten?

STUDENTHUSET

Skippergata 44 tlf 84410

Åpent alle dager fra 15.00

Lørdager fra 13.00

Velkommen

Det Norske Videnskaps-akademiet tildeler

Nansenfondet og de dermed forbundne fond, som administreres av Det Norske Videnskaps-Akademi, har for 1991 tildelt Fridtjof Nansens belønning på kr 30.000,- til professor Jon Bremer, Universitetet i Oslo (i den matematisk-naturvitenskapelige klassen) og professor Knut Mykland, Universitetet i Bergen (i den histo-

risk-filosofiske klassen)

Professor Jon Bremer (f. 1928) har helt siden studentdagene aktivt arbeidet innenfor mediskinsk biokjemisk forskning. Hans arbeider har ført til meget markerte gjennombrudd innen lipidmetabolismen. Jon Bremer påviste for det første den enzymatiske mekanismen for konjugering av gal-

lesyre med taurin og glycin. Han påviste for det annet en ny metabolsk vei for syntese av cholin og lectin ved transmetylering. Den tredje og største bragden var hans påvisning av virkemåten for carnitinets stimulerende av fettstoffsyrer. Han kunne vise at acylcarnitiner representerer aktiverte acylgrupper som kan pen-

etere mitrochondriembranene. I tillegg til disse store gjennombrudd har professor Bremer gitt vesentlige bidrag til vår viten om regulering av det intermeditære stoffskifte, spesielt vedrørende lange fettsyrer, og økt vår forståelse av peroxisomens rolle i det intermeditære metabolisme

Professor Knut Mykland (f. 1920) har siden 1957 vært professor i historie ved Universitetet i Bergen. Knut Mykland har gjort en omfattende og kvalitativt sett betydningsfull forskningsinnsats både innenfor rikt- og lokalhistorie. Mykland har dessuten vært en pioner når det gjaldt å se og utnytte mulighetene for EDB-behandling av historisk kildemateriale. I denne sammenheng raver hans edb behandling av folketellingen av 1801 som ble gjennomført ved historisk institutt i samarbeid med statistisk sentralbyrå under hand ledelse, og som har gjort det mulig å stille til disposisjon for lokalhistorikere et kildemateriale som eller ville vært vanskelig tilgjengelig.

A/S Norsk Varekrigsforsikrings-fon - som er en del av Nansenfondene - har for 1991 tildelt sin pris for yngre forskere på kr. 15000 til Ph.D. ALEX

Hansen og Dr. Philos Rolf Anker Ims Ph.D. Alex Hansen (37) er cand. real fra Universitetet i Oslo og Ph.D. fra Cornell University, Ithaca, New York (1986) innen fagområdet fysikk. Siden 1989 har han arbeidet ved Fysisk Institutt Universitetet i Oslo. Han er tildelt prisen for studier innen teoretisk og anvendt fysikk. Hansen har et betydelig antall vitenskapelige arbeider i internasjonale tidsskrifter foruten artikler i vitenskapelige bøker. Han har bred kontakt med utenlandske læresteder der han samarbeider med en rekke kjente forskere innen sitt felt.

Dr. philos. Rolf Anker Ims (33) er cand. scient (1985) og dr. philos (1988) fra Universitetet i Oslo innen fagområdet landskapsøkologi. Hans senere studier innen landskapsøkologi har betydning for forståelse av hvordan ulike inngrep i naturen påvirker dyrs levested og levevilkår. Ims har et betydelig antall vitenskapelige arbeider i internasjonale tidsskrifter. Han er eneste forfatter på et arbeid publisert i Nature (1988). Ims har flere ganger vært invitert til å forelesninger i utlandet og har organisert et symposium i Japan innen sitt felt. Han har også skrevet flere populære vitenskapelige artikler.

SOS RASISME - TROMSØ

SOS-rasisme - Tromsø har tatt initiativ til å arrangere karneval i forbindelse med "EN VERDEN I TROMSØ"-internasjonal kulturmønstre 1991.

Vi henvender oss til barn/foreldre fra de forskjellige kulturer som finne i byen, og vil samle dem til den glade fest et karneval er. Vi ønsker at barn fra forskjellige kulturer i Tromsø skal få sjansen til å bli kjent med hverandre og utveksle erfaringer. På denne måten ønsker vi å motarbeide fordommer.

Vi samles ved kunstforeninga Lørdag 8. juni kl 1200, avgang kl 1300 før opptog gjennom byen, med musikk. Ender opp på ungdommens hus, der karneval fortsetter med mat, musikk, leker, dans...

Hvis det er noe dere lurer på, ta kontakt med Anne Laukli - SOS rasisme tlf. 87195

Forelopig program:

kl 1200 Kunstforeninga. Vi samles

kl 1300 Kunstforeninga. Opptoget går

kl 1400 Passering torget

kl 1430 Ungdommens hus. Karneval fortsetter:

- 1) Internasjonalt matbord
- 2) Internasjonal kafé
- 3) Lek fra mange land
- 4) Musikk/dans fra flerfoldige kulturer
- 5) Konsert med "The Bakau Juniors" (fra Gambia)
- 6) Teater improvisasjon

Fett flesk

Den skarpe vårsola stakk i de blod-
skutte øynene til eremitten Diogenes
da han stakk hodet opp av tønna. Han
skulle gjerne fått skrappt skjeggbusta
av trynet slik at sola kunne slippe til,
men det er jo ikke så lett med velbrukt
barberblad fra forrige år. Diogenes
hadde jo gitt avkall på jordisk gods og
gull da han bestemte seg for en karriere
som eremitt.

Våren springer ut med grønne
blanketter fra gribb&hai&co for leie
av tønna. Husleiesatsene fikk konto-
en til å krympe som snø i mai. Men
lyet har jo sine lyse sider, selv nå i
blåknipla. Mai er en fin tid for barke-
spisere. Vårsola får sevsen til å
gange i trærne, og seljebarken blir saf-
tig. Diogenes siklet ved tanken på de
grønne og velsmakende furubarkebrø-
ene han kunne lage.

Men plutselig skygget en skikkel-
se for sola. Det var hans majones
Gullmund Hærverk. Han hadde en
bøk i handa. På den sto det

"stortingsmelding 40 om utdan-
ning: av skade blir man klok."

—Du skal få et ønske oppfylt, kom
det fra oraklet. Denne boka er svaret
på alt. Det du ønsker deg står her.
Hele 12 av 200 sider handler om ere-
mittens velferd.

Gullmunds tunge er så skarp at
han er nybarbert bare han sleiker seg
om kjeften.

Diogenes tenkte at han skulle si:
lytt deg, så du ikke skygger for sol-
skinnet. Men for at at majonesen ikke
skulle surne, men bli fornøyd og flytte

seg av seg sjøl, sa han:

—Jeg ønsker meg stortingsmel-
ding nr 40.

Boka måtte jo alltid kunne bru-
kes til å lage barkebrød, med feite ord
fra Gullmund som pålegg. Slutt med
trange tider og granbarkebrød.

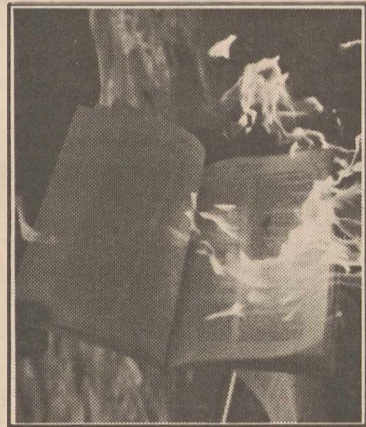
Eller han kunne rive ut side for
side og tørke seg i ræva med dem.
Gullmund sa farvel og red inn i en
gedigen Hollywood-solnedgang.

Men stortingsmeldingsbarkebrø-
det ble litt tørt. Feite ord og store
løfter er jo bare ord, og ord kan ikke
spises.

Siklet rant ut av munvikene når
han tenkte på hvor deilig granbarke-
brødet hadde smakt.

Tingenes materielle substans, sa
Diogenes til seg selv. Det er Ding an
sich.

Victorio

Heksebrenning av Hernes-
meldingen

Sommerjobbformidling På Hovedallmøtet

som det kommunale arbeidsformidlingskontoret i
slutten av april hadde opprettet i andre etasje på Hoved-
gården, ble møtt med stor forventning fra studentene.
Her så man muligheter, for tilbudet var grundig annon-
sert på forhånd. Man fikk det sterke inntrykk at disse
blide menneskene uten vansker ville finne jobb til selv
den kresneste.

Utopia testet denne fantastiske tjenesten, for å se
om servicen virkelig var så bra som annonsert.

For det første så formidlerne ut til å ha tatt ferie, for
det tok et kvarter før noen dukket opp. Og for det andre
hadde de absolutt ikke noe å by på, om man da ikke var
interessert i en natt-vaskejobb på Oslo Sentralbanesta-
sjon.

Det var vi ikke, og da ble formidlerne tydelig
indignert (sånn utaknemlig ungdom!), og gjorde kort
prosess med håpet om sommerjobb nord for Polarsirke-
len. Og prosessen var nøyaktig den samme som du får
om du traver ned til arbeidsformidlingen i Aune-gården
i sentrum; Ett og ett halvt kilo med bedritne skjema om
hvem, hva hvor, hvorfor, hvorfor ikke, når, etter ditt,
før ditt, til da, siden så, melde da, melde nå, bor hvor,
bor da. (o.s.v. ad infinitum...)

Topp tjeneste, esse! Må gjentas hvert år, esse!

Bilfri dag

aksjonen til Miljøgruppa ved Universitetet ble nep-
pe hva man kan kalle en stor suksess. Til tross for digre
plakater og en omsorgsfull oppslått Lavvo på parke-
ringaplassen. Så gikk vel lufta ut av bildekket, for å si
det slik, for til tross for sterk pågang fra såvel lokale
som nasjonale massemedium, glimret Gruppa med sitt
miljøbevisste fravær på selve aksjonsdagen.

Men aldri så galt at det ikke kan være verre, for
aksjonen høstet nemlig følgende lovord; "...dæven det
er fint me sånn dærrane byfribil-aksjon, for nå i morra
va det næmli så steikanes lætt å finne parkerings-
plass..."

Ingen skal si aksjonen ikke ble virkningsfull!

den 2.5 d.å. skulle uttalelse om stortingsmeldinga
(Fra visjon til virke) opp til behandling. Og etter denne
såvidt viktige saken sto valg av nytt Studentutvalg på
dagsordenen.

HAM har en grum tendens til å trekke ut, og som
sedvanlig var det en luring fra salen som spratt opp på
talerstolen og framla forslag om å flytte valgene først
på dagsorden. Nåja, slike forslag kommer hver gang,
forskjellen var at denne gangen gikk det gjennom.

Og når moroa, nemlig valgene, var overstått, reiste
luringen seg og forlot HAM. Sammen med andre
luringer, og inkludert flere av de som hadde blitt valgt
inn i SU

Og tilbake satt studentutvalget, møteleder, bisetter
og noen yderst få publikumere.

Mange av HAM-kritikerne (nemlig de som synes
urin-valg er bedre fordi ingen gidder møte på HAM, og
de som møter går med det samme etesera. etesera...)
representerer derfor et morsomt fenomen; Man retter
tung og lammende kritikk - mot seg selv!

Men det er greit nok det, bare man holder hodet så
trangt at man ikke oppdager det.

Labyrinten

er sperret av for tiden. Årsaken synes være at
området er nysådd. Men dette hindrer ikke Labyrintens
nye og glade brukere, som særlig i helgene liker å
plaske omkring i det friske og solglitrende vann. Nem-
lig måsen.

Og i denne forbindelsen er det at visse kunstnere og
en viss ledelse må tåle tildels syrlig kritikk fra studen-
thold; "...dæsk...!" hevdtes det "...dæm har ikkje råa
te å gje oss anna enn kaffearstatning i kantina, å så
klaske dæm i væi me å bygge Nordens største utendørs
fuglebåd!"

Fra før vet vi at UiTø innehar flere rekorder, blant
annet kan hovedgården skilte med noe som trygt kan
kalles Europas største pissoar.

Mon tro hva det neste blir?

English Summary

Must come to Breivika

The majors Environment and
Development are too low a priority
at the University in Tromsø, says
the Center for Environment and
Development (SEMUT) in an inter-
view.

The poor coordination, lack of
personel, lack of knowledge about
possible financial resources, and
little information in general aren't
sufficient. A development that can
grow independently after establish-

resources have as yet been earmarked
for environmental and developmental
research, Larsen adds.

SEMUT will be a service institu-
tion for students, and financial resour-
ces are a necessity. It will be a help
financially to be closer to the where
the money is distributed.

Investment Area; Environment
and Development

A problem at the University in
Tromsø is the poor contact between

hed that SEMUT receive 400,000 Nkr
for 1992, and that they should be
given an office at Breivika.

Saugstad says that the university
has recognized the need for invest-
ment in environmental and develop-
mental studies. Their lack of people
to process cases has been a factor in
their support of SEMUT. We will
process many more cases now than
we had hoped to.

Now that SEMUT has the oppor-
tunity to be a type of "center for
unrest" when the university fails to
keep environment and development a
central subject, what is wrong?

In the future, the research com-
munity must take the initiative. To
this point, development research has
made much better use of SEMUT than
environmental research. Also, there
are people at the museum who feel
that there is an insufficient network,
but they don't necessarily need to
work through SEMUT as long as so-
me initiative is taken. We will cover
areas that are not taken care of by
other institutions.

It would be nice if SEMUT could
hold general lectures, get discussion
going, they add.

Saugstad says that the center will
also support research that is viewed
critically by the Brundtlandkomisjons
report, which

tries to define what sorts of de-
velopment are "bærekraftig", capable
of independent growth following the
initial investment.

There is no way to control rese-
arch, but SEMUT will be critical of
possibly ecologically damaging pro-
jects.

Of course the source of financing

has something to say about which
project are relevant, but each case
will be handled individually; the in-
tention here is not limitation.

Will SEMUT support establish-
ment of development institutions in
the third world instead of the often
unsuccessful approaches such as food,
baby formula and tractor distribu-
tion?

Yes, says Saugstad. This is very
important. The university is much
better suited for development than
emergency aid.

year-old newly elected head of SU
in Tromsø, sees student politics at
present.

Women's politics are her strong
point. Today, instruction is done by
men, for men. Men's research is
most interesting because it refers to
men and is accepted by men. In
spite of the equal rights law, few
women take hovedfag and yet fe-
wer doktorgrad. But women's po-
litics are just apart of her interests.

Engebretsen says that she was
elected to serve for half a year, but

Sidsel Saugestad and Håkan T. Sandersen

Foto: Roy Østensen

ment must be prioritized in the fu-
ture.

SEMUT hopes to improve the
situation. The first requirement is a
move to Breivika.

Even though a lack of space is
problematic at the university, a re-
cent resolution looks optimistic.
Assistant director at the university,
Jan Larsen, says they are working
hard to get SEMUT to Breivika. No

the university and the research advi-
sory system, which distributes sup-
port. The researchers in Tromsø are at
a much greater distance than those in
Oslo. SEMUT will therefore inform,
coordinate, and assist in directing pro-
jects to the proper financial resources.
This must occur at Breivika, say Sid-
sel Saugestad and Håkan T. Sander-
sen.

An April resolution has establis-

Marit Engebretsen, the new SU-leader.

Foto: Roy Østensen

New Leader, One More

Time!

SU has gotten it's third leader in a
year, this time a woman!

People are enthusiastic, but not
enough to come to a HAM meeting.
This is how Marit Engebretsen, the 21

hopes to establish a longer term for
the sake of continuity.

Engebretsen, who began at the
university in the spring of 1990,
admits that her relative youth could
be a minus, but hopes it is compen-
sated for by interest and involve-
ment.

Maureen Kidd

Kom Mai, du skjønne, milde...

Jau, GLEKKO DARIA, som vi bruk å sei heime. En va jo knapt nok kommen i gang med første strofa, før det begynt å lav ned. Og det kuinn ha lava. Ei stund va man jo frista til å tru at sommern rett og slett va over.

P E T I T
Vi starta mai-måneden freskt og freidig med å pakk bort alt som ha med vintern å gjær. Så dum gikk det an å vær. Vinterstøveletta, votta og skistava; innerst i skapet med det! Fram med T-skjorte, shorts og sol-olja. Men ke længe va no egentle han Adam i paradis? Her kom vi utsprettandes med campingstol, isvatn og Donald Duck under armen. Åpna døra tel ein ny sommer... Men ke det va vi såg? Sny-koven sto innigjønna dør-gleppen. Han blåst oss jo aldeles overende der vi vart stannandes å kop, å prøvd og børst Kong Vinter av bærrarman.

Du va kanskje ein av dæm som sto i solsteiken og skifta om til sommerdækk på biln? Ja, skjønt eg det ikkje... Då veit eg og at du vart stannandes å bainnes mårran ætterpå. Ikkje bærre for at du mått kost all snyen av framkomstmiddelet. Nei, det mæste av bainnskapen falt på grunn av at du i vår-yrå greid å vær så dum at du plukka av piggan.

Men tænk på vårblomstran! Hestehoven hadd jo stått i vekesvis å skint i lag med sola. Stakkar. No fækk han si fulle hyra med å kost av seg snyen. Eg lur meg på kelessn han hadd det der han stod i stummandes mørke og slo floke, for å hold varmen mens han venta på at våren sku finn ut at han sku kom igjen.

Ikkje før å snakk om fuglan, då. Årets kull kjæm til å bli en generasjon med vinterbarn, hvess ikkje fugleparan ha isolert reiran skikkelig. Tenk deg å sku ligg i snystorm for å hold dine kjære små varm.

De eineste som satt og gnidd seg i nævan og storkost seg i snykoven, va vi studentan. I alt eksamenskaoset hadd vi ikkje tid til å la oss forstyrr av vårblomster og lyse nætter. Det e greitt nok for oss at våren lot vent på seg, så dæm ikkje vart frista av vårkåte lyster.

Men endelig så det ut som om våren sku meld sin andre ankomst. Hestehoven fikk børsta av seg snyen, og står atter og skinn, om enn i en blæssere utgave. Fuglan ha vel omsider fått varmen i sine søte små, og fått av dæm vinterfjæra.

Så va det oss studentan da, Vi får håp vi grei å gjennomfør eksamen sjøl om det varm så mærkelig og deilig i kropp og sjæl. God sommer...!

Aggie

Foto: Roy Østensen

UiTø i april; Nysnø og sorte skyer.

La oss alle håpe at dette føret holder seg unna noen måneder framover!

God sommer.

Men hvor lenge var MARIA JOMFRU i Paris?

Ikke lenge, om skal man tro undertegnede, og hvorfor man bør tro ham, skal han ikke komme nærmere inn på i denne meget vidtspennede kommentaren, men derimot ta for seg et såpass omfattende tema som: "Hva i helvete skal vi gjøre med studentpolitiker-pampe-rampen?"

Sleske typer med lederambisjoner og maktbegjær sniker seg inn overalt i livet vårt med et brennende ønske om å få bestemme ett eller annet. De har såkalte *lederegenskaper*. Men 99.9% av disse menneskene er det jeg vil kalle folk som hater å ikke få viljen sin. Det er de som slo deg i hodet med spaden sin når du lekte fredelig i sandkassa i barnehagen: Det er "jævelungen" du treffer på ny.

Men hva skal vi gjøre med disse problematiske lederne våre? Slik som menneske-naturen får oss til å samle oss i flokker; i nasjoner, partier, foreninger osv. ser det ut til at de er et nødvendig onde. Under folkevandringens brutale krigstid i middelalderens Europa, søkte de stakkars bondene beskyttelse under lokale kriger-aristokrater, som til gjengjeld fikk lov til å tyne dem for alt de greide å produsere. Så satt man der da, med akkurat nok korn & bøtter igjen, for å holde døden fra livet - for den vinteren.

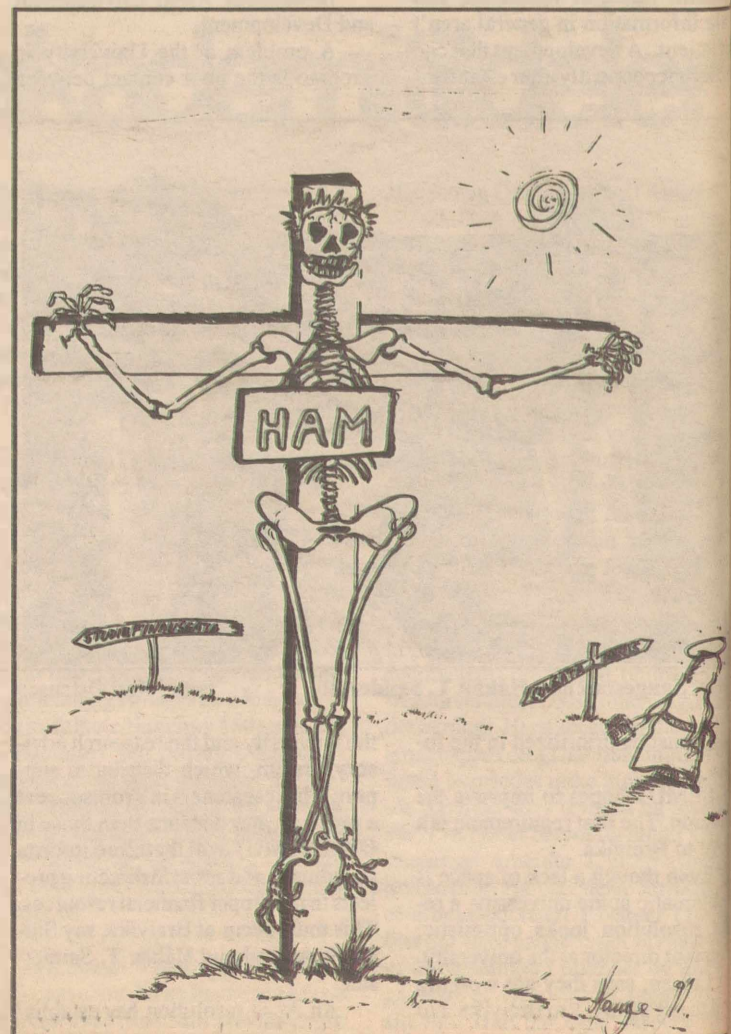
Disse kriger-aristokratene hadde lederegenskaper. Det har studentpo-

litikerne på Universitetet i Tromsø også. Det er bare gunstige omstendigheter som f.eks at vi lever i et demokratisk samfunn som tilfeldigvis ser seg tjent med å behandle folk på en relativt lik og human måte, som gjør at samskipnadens penger ikke blir brukt til overdådige ball på SUS kontor i hovedgården. Da hadde vi risikert at de fleste av oss hadde måtte studere til "cand. du sende meg saltet." etter studentpolitiker-aristokratiets behov.

Så når det gjelder hva vi skal gjøre med problembarne - så studentpolitikere som alle andre sjefer - har vi flere alternativer: Vi kan giljotinere dem, eller vi kan prøve å holde dem i tøyl. Men det som vil tilfredstille meg aller mest var om vi konsekvent hindrer dem i å få viljen sin. Ikke la dem slippe til i et eneste verv, og ikke la dem få lov til å bestemme noe som helst. Ikke engang om hvorvidt vi skal kjøpe krydderst eller syltetøy til spleisefesten. Det kommer til å irritere dem til døde - og så er vi kvitt dem.

Men på spørsmål om hvor lenge Maria var jomfru i Paris, kan jeg røpe at det husker vi ikke fordi vi glemte både tid og rom. Men akkurat det å la slike spørsmål stå åpne er en livskvalitet jeg kan sette pris på.

Tomas Sætre

Er HAM død?

Tegning: Arne H.